

ADALET AĞAOĞLU FÜSUN
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

KADIN ESERLERİ KÜTÜPHANESİ
VE BİLGİ MERKEZİ

ARAL ERENDİZ ATASÜ ZEYNEP

AVCI SELÇUK BARAN SEVİM

BURAK PERİDE CELAL

NURSEL DURUEL NAZLI ERAY

LEYLA ERBİL AZRA ERHAT

ÇAĞDAŞ
FURKAN MELİSA GÜRPINAR

**TÜRK EDEBİYATINDA
KADIN YAZARLAR**

FEYZA HEFÇİLINGİRLER AFET

ILGAZ ULKER KOKSAL AYLAR

KUTLU PINAR KÜR NEZİHE

MERİÇ LALE MÜLDÜR ZEYNEP

ORAL AYSEL ÖZAKIN TEZER

ÖZLÜ SENNUR SEZER SEVGİ

SOYSAL LATİFE TEKİN TOMRİS

UYAR BUKET UZUNER

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KADIN ESERLERİ KÜTÜPHANESİ
VE BİLGİ MERKEZİ

**ÇAĞDAŞ
TÜRK EDEBİYATINDA
KADIN YAZARLAR**

Yayına Hazırlayan
CAN KURULTAY

İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi
Fener Mah. PTT Yanı (Tarihi Bina)
Haliç - İstanbul
Tel: (0-212) 534 95 50 Fax: (0-212) 523 74 08

Bu yayın İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin
katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Kitapta yararlandığımız fotoğrafları için;
Ara Güler, Can Kurultay, Füsün Ertuğ-Yaraş,
Laleper Aytek, Manuel Çıtak ve
Turgut Salgar'a teşekkür ederiz.

Çağdaş Türk Edebiyatında Kadın Yazarlar

© Kadın Eserleri Kütüphanesi
ve Bilgi Merkezi Vakfı, 1993.
Vakıf Yayını: 7
Birinci Basım: Kasım 1993

Grafik Tasarım
Dilek Bektaş

ISBN 975-7580-22-8

Dizgi / Baskı
BELBİM A.Ş. İstanbul Belediyeleri
Bilgi İşlem San. ve Tic. A.Ş.

S U N U Ş

Bu kitapçıkta, Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatının özellikle son otuz yıllık döneminde varlığını güçlü bir biçimde duyuran kadın yazarlar olgusunun bir izdüşümünü yansıtmayı amaçladık. Edebiyatımızda yetmişli yıllarda çok dikkat çekici bir kadın yazarlar patlaması oldu. Hemen hemen çeyrek yüzyılını tamamlamak üzere olan bu patlama, Türk edebiyatına, özellikle de anlatı edebiyatına, birçok değerli yazar kazandırdı. Edebiyatımızda kadın yazarların, gerçekten kendini empoze eden bu niceliksel ve niteliksel yükseliş grafiğinden bir kesit alırken, tüketici olmak çok güç. Biz elden geldiğince, temsil edici bir tablo oluşturmayı amaçladık. Yakın dönem Türk edebiyatına damgalarını vurmuş yazarların yanı sıra, yazarlık serüvenleri umutla izlenen genç adları da tanıtmak istedik.

Kitapçığımıza seçtiğimiz otuz yazarın çoğu, anlatı edebiyatımıza katkıda bulunanlardan oluşuyor. Bu doğal; çünkü kadın yazarlar arasında şiire ya da denemeye emek verenlerin sayıları pek az. Buna karşılık, kadın yazarları dışarıda bırakarak bir Türk anlatı edebiyatından söz etmek olanaksız. Çünkü, yalnızca kadın yazarları tanıtan bir başvuru kitabında değil, tüm yakın dönem Türk edebiyatını ele alan bir incelemede de, kadın romancılar ve hikayeciler ağırlıklarını duyurmaktadır.

Çağdaş Türk edebiyatında belirgin bir feminist anlatı geleneğinden, ya da teknik olarak "kadın edebiyatı" diye adlandırılan söylemden söz etmemiz belki çok yerinde olmayacaktır; ama son otuz yılın Türk edebiyatında dünyaya kadınlık bilinciyle bakan yazarların katkıları çok önemli bir niceliksel ve niteliksel ağırlık taşımaktadır.

Bu kitapçıkta otuz yazarın biyografileri ve yapıtlarından kendilerinin seçtiği parçalar aracılığıyla, yakın dönem Türk edebiyatının çehresini belirleyen kimi önemli çizgilerin, kuşbakışı da olsa, bir serimini sunabilmiş olmayı umuyoruz. Otuz kadın yazarımızı bir arada sunan bu tanıtma kitapçığını, çalışmayı fiilen yürüten arkadaşımız Can Kurultay'ın azımsanmayacak emeğine borçluyuz.

Kadın Eserleri Kütüphanesi
ve Bilgi Merkezi adına
Kurucu Üye
Füsun AKATLI

A D A L E T

1929'da doğdu. Roman, öykü ve oyun yazarı. Ankara Üniversitesi Fransız Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra öğrenimini kısa bir süre Paris'te sürdürdü. İki yıl (1957-59) A.B.D.'de kaldı. Türkiye Radyoları Kültür Programları

Bölümü'nde çalıştıktan sonra Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nda program yapım danışmanlığı yaptı (1962-70). Yetmişli yıllara kadar yirmi yıl boyunca tüm bu uğraşları arasında yazmayı da sürdürdü. 1970'den beri yalnızca yazıyor. Evlidir.

Romanları: **Ölmeye Yatmak**, 1973; **Fikrimin İnce Gülü**, 1975; **Bir Düşün Gececi**, 1979 (1979 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü, 1980 Orhan Kemal Roman Ödülü ve 1980 Madaralı Roman Ödülü); **Yaz Sonu**, 1981; **Üç Beş Kişi**, 1984; **Hayır**, 1987; **Ruh Üşümesi**, 1991; **Romantik/Bir Viyana Yazı**, 1993.

Öykü Kitapları: **Yüksek Gerilim**, 1974 (1975 Sait Faik öykü ödülü); **Sessizliğin İlk Ses**, 1975; **Hadi Gidelim**, 1982.

Makale ve Deneme Kitapları: **Göç Temizliği**, 1985; **Geçerken**, 1986; **Karşılaşmalar**, 1991; **Gece Hayatım**, 1992.

Oyunları: **Evcilik Oyunu**, 1964; **Çatıdaki Çatlak**, 1966; **Tombala**, 1967; **Üç Oyun: Bir Kahramanın Ölümü, Çıkış, Kozalar**, 1969-71 (1974 Türk Dil Kurumu Oyun Ödülü); **Kendini Yazan Şarkı**, 1976; **Çok Uzak-Fazla Yakın**, 1991 (1993 İş Bankası Edebiyat ve Oyun Büyük Ödülü).

Yapıtları üzerine yapılan bazı araştırmalar: **"The Novels of Adalet Ağaoğlu: Narrative Complexity and Feminist Social Consciousness"**, tez; Ellin W. Ervin, Colombia Üniversitesi, 1988; **"Adalet Ağaoğlu en het Turks toereel/door"**, tez; Petra de Bruijn, Leiden Üniversitesi, 1988; **"Der Literarische Beitrag Adalet Ağaoğlu zur Problematik der Türkischen Familie Zwischen Tradition und Wandel-Am Beispiel des Romans ÖLMEYE YATMAK"**, tez; Eva Widmann-Eichhorn, Hamburg Üniversitesi, 1992.

Feminist terminolojideki bağlamında "kadın yazar" diye tanımlanmayı reddediyor: *"Ben yazan bir kadıyım, bu sadece bir cinsiyet, bir 'gender' durumudur, eserin herhangi bir ideolojik kullanım ve tüketimini gerektirmez. İdeolojiler tüketilebilirler, ama buna gönüllü katkımların olmadığını bilmesini istemekteyim"* diyor.

"....."

Gözlerimi açtığı zaman güneş çam ormanını çoktan aşmıştı. Pamuksu birkaç bulut arasından kulaç atarak büyük koyun üstüne dek yükselmiş... Gece, uykumun arasında yağmur çiselediğini sandım. Uyanır uyanmaz da bahçeye çıktım. Toprakta, yağmur çiselediğini söyleyen tek belirti yoktu. Çiğ bile yağmamıştı. Otlar, taracanın betonu, tahta korkuluklar kupkuru. Yine de, ortalıkta bir yağmur kokusu. Hala öyle. Çamlar kıpırtısız. Koy, durgun. Suyun yüzünü gümüş kanatlı kuşlar örtüyor ama. Deniz, çok geniş bir alana kadife yumuşaklığıyla serilmiş. O pa-

A Ğ A O Ğ L U

muksu bulutlar giderek yoğunlaşıyor. Öğleye varmadan da güneşi örttüler. Denizin yüzü karardı. Mayomu giyip inmek istedim, ama sular beni çekmedi. Daha çok şurada, içerdeki ocakta büyük bir ateş görme isteği. Sanki içim soğumaya yüz tutuyor, ılıtıp ısıtmak istiyorum yüreğimi: Fuat'ın geldiği gün, Hasan'ın geldiği sabah, Meriç'le Doğan'ı kucaklayışım, Memet'i kollarıma alışımdır...

Az önce Hatice geldi. Çocuklar uykudaymış. Hemen, dışardaki banklardan birinin üstüne yerleşti. Koynundan dörde katlanmış bir kağıt çıkardı:

"Şuna bir baksan? Kadir, tarlayı, evi senin üstüne yaptım, diyor ya, bakalım doğru mu?"

Gülmek istiyorum ama, Hatice çok ciddi. Onun konuya bu çok ciddi ilgisinden biraz da bana geçti:

"Kocanız sizi kandırarak değil ya Hatice Hanım?"

Der demez de kendimi gülünç buldum, sabırsızlandım. Ama Hatice'nin umurunda bile değil. Başını çok bilmişlikle iki yana sallayıp duruyor:

"Erkek denen koca milletin ne yapacağı nereden belli olur? Ne malum, ilk karının üstüne bana göz koyduğu gibi, benim üstüme de başka bir karıya göz koyamayacağı, değil mi ya?"

Gözlerini kısmış çıplak kollarına, ardından da yüzüme öyle bir bakış baktı ki, beynim karıştı, dilim dolandı. Entarimin düğmelerini çabuk çabuk ilikledim, kendimi halı silkelere gibi o bakışlardan da silkelemek istedim, sanıyorum. Sonra, kendi gözümde kendime büsbütün ve öylesi gülünç göründüm ki, ağızdan ister istemez büyük, yalan bir kahkaha çıktı. Hatice de, hep öyle yarı kuşkuyla gülmüştü:

"Gülersin ha?"

Ama onunki, öngörülerinde yanılmadığını vurgulayan bir gülüş. Kadir'in başka bir kadına göz koymaması için elbet bazı önlemleri de vardı Hatice'nin. Düşünmüş, bulmuştu. Bunları da anlattı: Osman yetmezdi. -Yusuf ötekinden-. Kadir'e art arda birkaç oğlan daha doğurmalydı; bu bir. İki: İşçilerinin çalıştığı yerlere doğru gerini geriniverecekti, şöyle koltuk altlarını onlara gösteriyormuş gibi. Üçüncüsü:

"Koca bir şişe kolonya aldıracağım kendime. Her akşam, her sabah koynumdan aşağı dökünü dökünüvereceğim..."

Gözüm kendiliğinden, duştan sonra arada bir bacaklarımı, kollarımı ovduğum koku toniğe takıldı. Ağzım açık kalakaldım. -Şişeyi ordan kaldırmalıyım, hala kaldırmadım. Geceleri de o denli geç yatmamalıyım-. Bu kararlar beni boğuyor. Hepsinin ötesinde, Hatice'nin Kadir'i kendine daha sıkı bağlama kararlılığı karşısında benim, kopmakta da, pekiştirmekte de kesin olamayışım. Hem, Hasan'la burada yeniden, bir kez daha birlikte bulunmayı özleyişim, hem, vanayı kapamayı unutmamış diye, o daha gelmeden kaçıp gitmelere yatkınlığım... Bocalamalarım... Fuat, tam o bocalamalarım arasında çıkıp gelmiş olmasaydı belki de tersyüzü kaçıp gitmiştim; bu yaz sonu da hiç yaşanmamıştı.

"....."

(Yaz Sonu adlı romanından)

F Ü S U N

1944'de doğdu. Deneme yazarı ve edebiyat eleştirmeni. Ankara Üniversitesi Felsefe Bölümü'nden mezun oldu. Sanat Felsefesi dersleri verdiği Hacettepe Üniversitesi'nden doktora derecesi aldı. Üniversiteden istifa ettiği 1983

yılından sonra reklam sektöründe çalıştı; halen İstanbul Şehir Tiyatroları'nda Sanat Danışmanı olarak çalışmaktadır. Denemeleri **Forum, Dost, Soyut, Türk Dili, Miltan, Türkiye Yazıları, Oluşum, Gösteri, Argos ve Milliyet Sanat** dergilerinde yayınlanmıştır. Boşanmıştır ve bir kızı vardır.

Deneme Kitapları: **Niçin Diyalektik**, 1977; **Yaz Başına Neler Gelir**, 1980; **Bir Pencereden**, 1983; **Edebiyat Defteri**, 1987 ve **Felsefenin Kıyılarında**, 1989.

"Eleştirmen olarak bakıldığında, kadın yazar olmamın belirleyiciliği belki daha az. Ama bir de deneme yazarı yanımda var; orada, yani bir dünya kurmada, ya da bir dünyanın içinden bakmada, kadın yazar olmam, tabii beni tanımlayıcı öğelerden biri olacak. Erkek, siyah veya sarı derili, Danimarkalı, Hintli veya Doğu Anadolu'lu da olabilirdim. O zaman başka biri olacaktım. Ama kadın, beyaz, Türk ve İstanbulluyum... İnsan olarak da, tabii, yazar olarak da." diyor.

FELSEFENİN MODASI GEÇTİ Mİ?

Sokrates, "Bir tek şey biliyorum; o da hiçbir şey bilmediğimdir", dememiştir. Niçin demiş olsun? Ama ünlülerin söylemedikleri ünlü sözler arasında, bu sözün anlamlı bir yeri vardır. İnsanlar, ünlü biri çıkıp da "Bilmiyorum, anlamam, yapamam..." dediği zaman pek sevinirler ve hemen inanırlar. Aslında için için, "Bak o da benim gibi bilmiyormuş, anlamıyormuş, yapamıyormuş," diye kendilerini o ünlüyle eşitlemenin kısır sevincini yaşarlar. Ama karalama, yok sayma, değer bilmezlik, adam harcama öyle çekici gelir ki, biri çıkıp da bu tavra kendi ağzı-diliyle çanak tutarsa, deşmeyin pusuda bekleyenlerin keyfine.

Sokrates'in hiçbir şey dediği yoktur aslına bakarsanız. Bütün dedikleri ve demedikleri öğrencisi Platon'dan aktarmadır. Ama Platon bile, tüm ben-benciliğine karşın, velinimetinin ağzına böyle bir söz koymamıştır. Sokrates'in dediği: "Bilmediğimi biliyorum" dur. Bu söz de: "Neleri bilmediğimi biliyorum", "Bilmediklerimin neler olduğunu biliyorum", "Bir şeyi bilip bilmediğimi biliyorum", "Bilmediğim şeyi, bilirim sanmıyorum", "Bilmediklerimi bilir geçinmiyorum" anlamlarına gelebilir ama, "Hiçbir şey bilmiyorum" anlamına hiç gelmez.

Sokrates (ya da onun adına Platon), asıl bundan da önemli bir söz etmiştir ki, insanın bilir-bilmez bilme üzerine konuşmaktansa ve kendini ve başkalarını bilir/bilmez ilan etmektense, o sözü yaşamına geçirmesi, bilgeliğe doğru (hem yönelmiş, hem yerinde anlamında) atılmış bir adım sayılır.

Sokrates'in o altın sözü, "Gnostis apton!" diye çınlar felsefeyi bir serüven olarak

A K A T L I

algılayıp yaşayanların kulaklarında. "Kendini bil!" demeye gelir. Bu da, yalnızca "Eksiklerini, kusurlarını, yanlışlarını bil, geride dur, aza kanaat et, sana yapılan haksızlıklara boyun eğ, tevekkül göster, " biçiminde kişilik törpüleyici bir öğüt gibi algılanmamalı elbet. Basit, yalın, bir o kadar da zahmetli, güç bir iş kendini bilmek, tanımak. Üstelik bizimki gibi, değerler dizgesi radikal bir değişim, hatta bir deprem yaşayan bir toplumda, edilgin bir tevekkül felsefesinden, etkin ve hatta saldırgan bir gemi kurtarma felsefesine geçişin hengamesinde kim vurduya gidenlerin de, ne oldum delisi olanların da düşünmekten hoşlandıkları söylenemez.

Düşünmek ürkütücü bile gelmektedir çoğu insana artık. Hastalık, ayrıksılık gibi bir şeydir sanki. Düşünürken vakit yitirileceğinden, fırsat kaçırılacağından, gölgede kalınacağından, atların Üsküdar'ı yanlış binicilerle geçeceğinden ürkülmektedir. Okumak, düşünmeye yönelteceği için okumaktan kaçınılmaktadır. Kaçınılsın. Yaşamak, düşünmeyi erteleyerek günü güne ulamak haline gelince sığılmaktadır. Sığılsın. Kolaycı hazır etiketler, yaftalar, insanın kendisinden çok başkalarına yakışacağından, kimse "Kendini bil" öğütüne kulak asmamakta, başkalarını ise nasıl olsa bildiğine, tanıdığına inanmaktadır.

Kendini tanıma çabasını kendinden esirgeyen insanın, başkasını gerçekten tanıyabileceğine inanmak abes olurmuş, olsun. O zaman da, sınanmamış-sınanmayacak, kısa erimli "dostluk"ların, yüzeysel, kaypak ilişkilerin nasıl doğduğu, bir çıkar çevresinde birbirini koltuklayanların, ağırlayanların, bir başka çıkar için ya da hiç uğruna dünkü gözdesini harcayanların, karalayanların mantığı anlaşılabilir. Ama etikten eser yoktur o solan ya da sentetikleşen bahçede artık.

Sokrates'i çoktan aştığımızı, İsa'dan öncenin bu yalınayak filozofunun çağdışı kaldığına kendimizi inandırdık diyelim. Çağdaşlıktan ne anladığımızı **düşünmek-sizin** "çağdaş" olduğumuza **inanmak** da hiç yormaz bizi, güzel! Ama ne paradokstur ki, Sokrates inanmaktan değil, bilmekten söz etmişti hep. Bilme'nin yerine inanma'yı geçirenler ise bilim çağının "daş"ları: Bizler!

Bilmek, düşünmede; düşünmek şu eski "Gnostis apton"da mayalanır. Dünyayı, çağı, dili, kültürü, bilimi hep kendimizi tanımanın çetin yolunda keşfederiz. Düşünürsek, yüzlerimiz kendi yüzümüz olarak kalır. Maskelerimizi, seçeceksek, kendimiz seçeriz. Düşünmeyi boşladıkça, seri imalat konfeksiyon maskeler yüzümüzü aşındıracak, bir gün çok özel bir şeyi kendimiz olarak yaşamak istediğimizde, yaşamımıza ufacık bir anlam katmak istediğimizde bakacağız ki: Yüzümüz kalmamış!

(**Felsefenin Kıyılarında** adlı kitabından)

G Ü L T E N A K I N

1933'de doğdu. Şair. Babasının görevi dolayısıyla on yaşında Ankara'ya taşındılar. Öğrenimini bu kentte tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1956'da Yaşar Cankoçak'la evlendi. Yaklaşık on dört yıl

Anadolu'nun çeşitli ilçelerinde yaşadılar. Bir süre Maraş ve İstanbul'da oturdular. 1972'de yeniden Ankara'ya döndü. Devlet memurluğu, avukatlık, öğretmenlik yaptı. Türk Dil Kurumu üyesidir. İlk şiirleri 1952-1956 yılları arasında **Hisar**, **Türk Dili**, **Mülkiye** ve **Varlık** dergilerinde yayımlandı. Üç kısa oyunu ise 1963-67 yılları arasında **Türk Dili**'nde yayımlandı. Evlidir ve bir oğul, dört kız çocuğu yetiştirmiştir.

Şiir Kitapları: **Rüzgar Saati**, 1956; **Kestim Kara Saçlarımı**, 1960; **Sığda**, 1964 (1965 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü); **Kırmızı Karanfil**, 1971; **Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı**, 1976 (1976 TRT ödülü); **Ağıtlar ve Türküler**, 1976 (1977 Yeditepe Şiir Ödülü); **Seyran Destanı**, 1979; **Seyran Toplu Şiirler**, 1982 (Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü); **İlahiler**, 1983, **42. Gün**, 1986; **Sevda Kalıcıdır**, 1991 (Halil Kocagöz Ödülü); **İzlediğimiz Sular**, 1991 (Seçme Şiirler); **Toplu Şiirler**, 1992.

Düzyazı: **Şiiri Düzde Kuşatmak**, 1983.

Şair ayrıca Dionysos ödülünü de almıştır.

"Kadın Şair" nitelemesinde, bana gelinceye değin "şair" sözcüğü üstünde bir aşığılama ya da hoşgörü vurgusu vardı. Bu vurguyu, erkek egemen anlayıştan kaynaklandığı için reddettim. Yadsınamayacak nitelikte ürünler vererek bunu ilk aşan oldum. Artık "kadın yazar" ya da şair olarak anılmayı, vurguyu "cins" üstüne çekebildiğimiz için gerekli bile görüyorum. Her alanda, kadın hakları savaşımı veren tüm kadınların payını da unutmuyorum." diyor.

DEDEM ÖLDÜĞÜNDE

Dedem öldüğünde
Yüz sürerek ayaklarına
Vedalaştı ninem

Annem incecik bedenine
Deli vuruşlar indiğinde
Ağzından çıkan sözcükler şunlardı
"Bağırma, duymasın kimse"

Beni eğitmek içinse
Elini kullanmadı birileri, hayır
Buna teşekkür mü etmeliyim
Bir var ki alttan almalyımışım onlara göre

Bana yöneltilene karşılık
Bir aşağıda olmalıymış sözlerim

Öldü barbar da köle de, ölsün
Toprağa karıştı zalim mazlum
Sabrı örseledi öfke, aşındı kendisi de
Egemene karşı evde dışarda dünyada
Şimdi sözüm, davranışım özgürce, eşit eşite
Bunu çocuklarımızdan öğrendim.

(**Sevda Kalıcıdır** adlı kitabından)

İ N C İ A R A L

1944'de doğdu. Öykü yazarı. Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nden mezun olduktan sonra Samsun, Manisa, İzmir ve Ankara Gazi Eğitim Enstitülerinde öğretmenlik yaptı. Öyküleri 1977'den bu yana **Türk Dili, Varlık, Kırık** dergilerinde yayımlanmıştır. Evlidir ve iki oğlu vardır.

Dönemeç, Soyut, Türkiye Yazıları ve Sesimiz dergilerinde yayımlanmıştır. Evlidir ve iki oğlu vardır.

Roman: **Ölü Erkek Kuşlar**, 1992 (Yunus Nadi Roman Ödülü).

Öykü Kitapları: **Ağda Zamanı**, 1979 (1980 Akademi Kitapevi Öykü Ödülü); **Kıran Resimleri**, 1984 (Nevzat Üstün Öykü Ödülü); **Uykusuzlar**, 1984; **Sevginin Eşsiz Kıışı**, 1986.

"Bir sanatçının-yazarın uğraş alanını belirten sanat dalının başına cinsiyetinin eklenmesini gereksiz buluyorum. Çünkü kadınların ve erkeklerin duyarlılıklarının, yeteneklerinin birbirinden farklı olduğuna inanmıyorum. Öte yandan genelde öncelikle erkek yazarlar tarafından kulanılmış olan bu tanımlamanın içinde gizli bir küçümseme ve hafifseme gizlenmediğinden emin değilim. Konuya daha ılımlı baktığımda son yıllarda edebiyatımızda kadınlar tarafından ortaya konan ve edebiyatımızı zenginleştiren çeşitlilik bu alanda dikkatleri onların üzerine topladı ve bu başarılı yazarların belli bir grup içinde değerlendirilmelerinde cinsiyetleri bir tanımlama kolaylığı sağlamış olabilir diye düşünüyorum."

"....."

Birdenbire gözgöze geldik. Küçük bir başdönmesi ile dudaklarının unutulmuş tadını ne kadar özlediğimi duydum. Elini aldım öptüm. Yenilgiye benzer bir özlemle sarıldık birbirimize. Dudaklarının sıcak, güzel kuşları yüzümde, boyunumda, gözlerimde uçuştu. Sonra ağzımı kavradı hırslı, susamış, hoyrat ağzı.

Kazağımı başımdan çıkarıp attı.

Ellerimizin takıldığı herşey, dokuması, rengi, lifleri olan ve gövdelerimize o anda gerekmeyen ne varsa, hiçbir gölge düşmesin diye savruldu kendiliklerinden.

Böyle yerlere atma beni, dedim.

Ne çok konuşuyorsun, diye mırıldandı. Bırak.

Tenimde birikmiş sabırsız sancıyı ona aktarmak için atıldım. Egemen, başına buyruk elleri köklerimde gezindi hırpalayarak. Göğüslerimin üzerindeki ölü yaprakları karıştırdı, uçurdu. İçimdeki yorgun toprağı uyandırdı. Acılı ve dopdolu bir zonklamayla her bir hücremi yeniden yaşar, bağırır ve bekler duydum.

Böcekler ve karıncalar gövdemin sınırları belirsiz ülkesinde gezindiler. Korku-

suz avuçlarım sayısız yol, tünel, dağ, bayır, vadi, düzlük buldu yeniden keşfederken onun güzelliğini.

Onu ve kendimi yenilemek, varlığımı sonsuza kadar ona katmak için duyduğum umutsuz istekle esrik, dağılıp savruldu. Bendimi aştım, hızla akıp suyuna karışacağım ana doğru yol aldım. Tuttu, kavradı, bana katı kendini.

Yorgun bacaklarımı belinde kenetleyip kollarımın üzerinde doğrularak yüzüne uzandım. Adını söyledim yürekten. İçinde yolumuzu yitirdiğimiz ormanın koyu, nemli, ürkütücü sessizliğini dağıtacak gürültüyü bekledim. Çiçekler açtıracak yağmuru. Adını söyledim -dünyanın en güzel sözcüğüydü.- Omuzundan öptüm tuzlu ve ıslaktı. Benim gözyaşımı, ağlıyordum anladım. Sessizliğin zamanın içindeki düzenli vuruşlarının, o yok edici gel gitin ağırca dindiğini sezdim. Bir çiçek, zamansız, pek erken, durup dururken yapraklarını döktü sandım.

Geriye itti beni tükenmiş, yorgun. Avuçlarının yumuşaklığını geri aldı kalçalarından, halının sertliğine bıraktı. Kendini geri aldı benden.

Biliyordum, dedi. Böyle olacağını biliyordum ama beni zorladın.

Doğrulup oturdu yanımda.

Dünyanın ortasında tek başıma, savunmasız çırılçıplak kaldım.

(Sevginin Eşsiz Kıışı adlı kitabındaki "Fırtına Kuşu" öyküsünden)

E R E N D İ Z

A T A S Ü

1947'de doğdu. Öykü yazarı. Ankara Koleji'ni ve Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi. Mezun olduğu yıl, aynı fakültede asistanlığa başladı ve profesörlüğe kadar ilerledi. Mesleki amaçlarla gittiği İngiltere'de yazmaya başladı. İlk öyküsü 1981'de bir edebiyat dergisinde çıktı. Boşanmıştır ve bir kızı vardır.

Öykü kitapları: **Kadınlar da vardır**, 1983 (1982 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü); **Lanetliler**, 1985; **Dullara Yas Yaraşır**, 1988 (Bu kitapta yer alan "**Yaşlı Bir Genç Kız**" adlı öyküsü 1986'da Benazus Jüri Özel Ödülü almıştır); **Onunla Güzel-dim**, 1991.

"İçgörümün geliştiği yıllarda, benim için hem sığınmak, hem mücadele biçimi; hem özgürlük, hem güven olan yazma eyleminin kadınlık bilincimle iç içe geçtiğini kavradım. Gövdemi ve ruhumu yasa boğan nice kadınlık deneyiminden, beynimde tomurcuklanan bir öyküyle kurtuldum; yeneden sağlığımıza, canlılığımıza kavuştum. Yazmak, sadece "toplumsal kadınlığının" değil, biyolojik varlığımın da parçası... "Kadın yazar" tanımını ben göğsümü gererek taşıyorum.

Bir ucuyla fevkalade kişisel bir süreç olan yaratma eyleminin, kişiliğimizin ana belirleyicilerinden, "toplumsal cinsiyetimizden" ve bireysel cinselliğimizden yalıtılabileceğini düşünemiyorum.

Kadınların yazdıklarının, cinsimizin derlerinin bilincine varıp, bu derileri "anlatmakla" edebiyat düzeyine ulaşabileceğini savunduğum sanılmamış. Sanatsal yaratıcılık, kadınlık kederlerini varlığımızdan dışarılaştırıp tanımak ve tanımlamakla değil; kendimizin bütün o derilerin, saplantıların, baskıların, önyargıların, suçlulukların; aynı zamanda alçakgönüllü cömertliklerin, sevecenliklerin dokunmaların bireşimi ve bütün bunlarla sürekli etkileşim içinde, sürekli devinen, bazen parçalanıp dağılan, bazen yeniden oluşabilen bir bireşim olduğumuzu sezebilmek ve sezdirebilmekle ilgili...

Biz kadınların yazma enerjimizi sağlayan, üzerimize giydirilen geleneksel kimliğimiz, yani toplumsal cinsiyetimizin uysallığı ile ruhumuzun derinlerinden doğan ve kendini gerçekleştirmek için tepinen "insan"ın başkaldırcılığı arasındaki gerilim değil midir? Türkçenin kadınları başka sancılar da çekiyor. Doğu ile Batı arasında çarpmış gerilerek can vermiş koca bir imparatorluktan arda kalan görkem ve sefalet.. Bizi "bölgeliliğe" hapsedebilir... Veya evrenselliğe ulaşırabilir." diyor.

hemen ardından sayfaları bir çekmeceye tıkıştırıp oradan kaçmayı...

Bahçeye çıkıp dolaşmaya koyuldu. Uzaktaki denizden ve yanı başındaki incir ağacından gelen kokuyu içine çekti. Rüzgarın hışırtısını dinledi. İçi boşalmış gibiydi, sanki fiziksel varlığı hafiflemişti. Acı akıp gitmişti... Tek bir unutulmaz an, havayı oluşturan ve hayat veren moleküller kadar yararlı ve kanatlı duyumsadı varlığını. Köklerinden kurtulmuş uçuyordu. Kaybolmamıştı, genişlemiş ve her yanı kaplamıştı. Her şeye dokunabilen sonsuz genişlikte ve biçimde devingen bir yüzey gibi... Yüreğinin bu genişliğe dayanamayıp çalacağı sandı. Ölesiye mutlu oldu.

İçindeki, gövdesinin kısıtlamalarına baş kaldıran sonsuz devingenlik gücünü duyumsuyordu. Baş döndürücü ve korkutucu bir şeydi bu... Onu, bir anda alıp uzayın sonsuzluğuna ve yalnızlığına fırlatıverecekti...

Yükseliyordu, kendisinin ancak bir toz taneciği olarak var olabileceği ve dünyanın bir toz taneciği gibi görüldüğü yüksekliklere, herkesten ve her şeyden uzaklara... Ölesiye kimsesizdi. Ölse ve her şey bitseydi. Sanki kanı damarlarından akıp gitmişti, onu kendisi yapan bütün yaşantı birikimi ve bilgisiyle birlikte.

O, beyninde birikmiş ve ona ters yönlere doğru ivme kazandıran görüntülerden ibaretti. Düşlerken ve yazarken bir sihir keşfetmişti, geçmişin imgelerini birbiriyile barıştıran uyumu; parçalanma durmuştu... Tam da varlığını bir kale gibi sağlam ve bütünsel hissettiği an, sihir bozuluyordu, uyumun harcı eriyip hızla yok oluyordu. Kendisi sanki varlığının dışına çıkmış, karşısında duruyordu ve yoo, artık bu kendisi değildi, başka biriydi, bir yabancı, peki, kimdi... Nasıl hem bu kadar tümsel hem bu kadar parçalanmış olunabilirdi... Sanki üç boyutlu bir zamanda yaşıyordu; ve üçüncü boyut farkındalığı. Uyum giderek daha hızla çözülüyor, imgeler uçuşup kayboluyordu.

Anısız, duygusuz, bomboş kalmıştı... Bir deniz kabuğu gibi. Tek, arınmış ve bütünsel... Kıvrımlı oylumuna, yeniden suyun dolmasını bekleyen, çatlayıp toza dönüşecek, sonsuzluğa savrulacak bir deniz kabuğu...

Toprağa uzanıp bekledi.

88 - 89 - 90

(Onunla Güzel-dim adlı kitabındaki "Su" öyküsünden)

Kadın yazdığı metni bir kez daha okudu. Heyecanlandı ve düş kırıklığına uğradı. Gönendi ve korktu. Metni yüksek sesle herkese okumayı şiddetle istedi; ve

Z E Y N E P

1947'de doğdu. Gazeteci ve öykü yazarı. Orta Doğu Teknik ve İstanbul üniversitelerinde sosyoloji okudu. **Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet** gazetelerinde ve birçok dergide muhabir, yönetici ve editör olarak çalıştı. **Yazko Ede-**

biyat, Yazko Somut, Milliyet Sanat, Varlık, Gösteri, Yeni Düşün ve başka dergilerde öyküleri, araştırmaları, çevirileri ve röportajları yayımlandı. Halen üç aylık ve Tarih Vakfı tarafından yayınlanan **İstanbul** dergisinin Genel Yayın Yönetmeni olan Zeynep Avcı boşanmıştır ve bir oğlu vardır.

Öykü Kitapları: **Kötü Bir Yaratık**, 1983; **Ahşap Köşkün Hanımefendisi**, 1992.

Çeviri: **"Giacomo Joyce"** (James Joyce), 1986.

Tiyatro Çeviri ve Uyarlamaları: **İki Efendinin Uşağı** (Goldoni), 1989; **Barış** (Aristophanes), 1993.

Oyun: **Le Petit Maquilleur** (Fransa'da), 1989.

Senaryoları: **Cahide, Ponente Feneri, Boğaziçine Sığınanlar** (Belgesel dizi), **İstanbul'da 24 saat, Şahmeran, Gülsem, Derin Ayna**.

"İnsanoğlunun doğumundan itibaren başına gelen ilk felaket bence, insan olduğunun ayırdına varmak. Bu noktaya gelene kadar ölüp gidenler çok ama, bir süre insanın başına geliyor, "Eyyvah! Ben tam bir insan nasıl olacağım?" diye düşünmek durumu... Bu durumu allatabilen insanlar ise ikiye ayrılıyor: Kadınlar ve erkekler. İnsan olması yetmiyormuş gibi bir de kadın olduğunu farkedenden insanoğlu, daha derin düşüncelere dalmak zorunda kalıyor. O düşünmemeye çalışsa da, düşündürülen öteki insanoğulları çıkıyor! Tam bu düşüncelerin içinde kaybolup gitmek üzereyken yazmak gibi bir yola saparsa, iş iyice zora balyor. Hem insan gibi olacaksın, kadınlığını da üstüne ekleyeceksin, bunlar yetmiyormuş gibi bir de yazacaksın... Üstelik insan gibi yaşayacaksın, insanlarla "iyi" ilişkiler kurmaya çalışacaksın, mutlu olmak şartı değil, en azından insanca küçük doyumlara ulaşacaksın... Günün koşullarını da unutmayacaksın. Yazmak bir yaşam biçimi bence. Tüm yaşam da o yaşam biçimine istediğince ulaşmaya çabalamaktan ibareti" diyor.

İKİ BİLİNMEYENLİ DENKLEM

- KADIN - Bir konyak vereyim mi sana?
 ERKEK - Bilmem... Başım da ağrıyor.
 KADIN - Neyin var? Kaç gündür...
 ERKEK - Maç kaçtıydı? Kaçtırdık mı?
 KADIN - Ne maçı? Maça mı gidecektin?
 ERKEK - Bu saatte mi? Saçmalama! Televizyonu diyorum.

A V C I

- KADIN - Ne bilirim ben? Maç sevmem ki.
 ERKEK - Bir müzik koysana. Hani getirmiştin; bir kaset vardı...
 KADIN - Başım ağrıyor diyorsun.
 ERKEK - Boşver.. Ne yaptın sen saçına öyle?
 KADIN - Kestirdim. Neredeyse on gün oldu.
 ERKEK - Şimdi uzun saç modası yok mu?
 KADIN - Moda mı? Bilmem, farkında değilim. Sen nereden biliyorsun?
 ERKEK - Bizim orada, kızların hepsinin saçları uzun. Tepelerine de birşeyler takıyorlar. Her gün renkleri değişiyor. Bir de uçlarını kıvırtıyorlar. En düz saçlısının bile kafası kıvrır kıvrır oldu.
 KADIN - İyi izliyorsun bakıyorum kızların saçlarını.
 ERKEK - Hani konyak verecektin? Bitti mi yoksa?.. Ne bakıyorsun öyle?
 KADIN - Hiiç... Konyak istediğini söylemedin ki.
 ERKEK - Söyledim ama senin niyetin yoktur zaten vermeye.
 KADIN - Tuhafsın. Niyetim olmasa teklif eder miyim?
 ERKEK - Edersin. Hem edersin, hem de içinden "içmese" diye düşünürsün.
 KADIN - Hay allah! Bu da nereden çıktı?
 ERKEK - İçini okuyorum senin. Bana baktığın zaman söylediklerinle düşüncüklerin, niyetlerin, isteklerin arasındaki farkı... biliyorum işte.
 KADIN - Canın neye sıkılıyor? Söylesen de rahatlasan. Rahatlasak daha doğrusu.
 ERKEK - Niye canım sıkılıyormuş! Sıkılsa bile haklı yere sıkılıyordur. Hala konyak yok. Müzik de yok. Yarım saattir orada durmuş bana bakıyorsun. Sıkılır tabii.
 KADIN - Bu tatlı sohbeti bırakıp ayrılamıyorum!
 ERKEK - Sen konyağı ver de sohbete nasılsa devam edeceğiz.
 KADIN - Hangisinden?
 ERKEK - Misafirlerine verdiği şişeden kaldı mı? Daha bir yudum içmek kısmet olmadı.
 KADIN - Al konyağını. Biraz içersen belki derdini söylersin.
 ERKEK - Derdim yok, dedim sana. Üsteleyip durma.
 KADIN - Var. Yine olmadık bir biçimde çıkaracaksın ortaya. İkimizi de perişan ettikten sonra!
 ERKEK - Ne zaman perişan ettim ben ikimizi?
 KADIN - Abarttım belki. Perişan etmesen bile yoruyorsun. İçindeki dökene kadar kendini de beni de yoruyorsun.
 ERKEK - Vah vah! Böyle deyip de sonra da sana derdimi açmamı bekliyorsun di mi?
 KADIN - Her sefer başka bir yol bulmaya çalışıyorum. Ama her sefer de aynı şey oluyor.

....."

(Ahşap Köşkün Hanımefendisi adlı kitabından)

S E L Ç U K B A R A N

1933'te doğdu. Öykü yazarı. Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi ve aynı fakültenin bir enstitüsünde on yıl çalıştı. İlk öyküsü 1968'de **Yeditepe** dergisinde yayımlandı. Boşanmıştır ve iki çocuk annesidir.

Romanları: **Bir Solgun Adam**, 1975; **Bozkır Çiçekleri**, 1987.

Öykü Kitapları: **Haziran**, 1972 (1973 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü); **Anaların Haklı**, 1977 (1978 Sait Faik Öykü Ödülü); **Kış Yolculuğu**, 1983; **Tortu**, 1984; **Yelkovan Yokuşu**, 1989; **Arjantin Tangoları**, 1992.

"Edebiyata kadın gözüyle bakmadım hiçbir zaman. Zaten kişilerin çoğu "ben" söyleminde bile erkekler. Bugünlerde dünyanın kargaşası, ülkemizin kargaşası karşısında artık kadın-erkek ayrımı ortadan kalkmalı, diye düşünüyorum. Kadınlık onurunun ötesinde insanlık onuru ağır basmalıdır. Çocukları ne yapacağız? Onların yazılı dilleri bile yok." diyor.

14

"Sizinle yazın tanıştığımız için sevinçliyim. Çünkü yazı hiç sevmem ben, anlamsız gelir. Köylü olsaydım, toprakla uğraşsaydım belki doğanın bereketi başımı döndürür, yaz mevsimini dört gözle beklerdim. Ama güneşin tüm varlıklara sızabilmek için inatla göğe çakılıp kalması, o tozlu, yapışkan sıcak karşısında ne yapacağımı şaşırtıyor. Evimizin bir avlusu olsaydı, avluda asmalı bir çardak, canım istediği zaman ayaklarımı yıkayabileceğim bir çeşme bulunsaydı, sulayacağım güllerim, sardunyalığım, hatta sebzelerim olsaydı, kısıacası ilçeye ilk geldiğimiz yıllarda tuttuğumuz evde oturuyor olsaydık hala... Ama kocam çarşıya bakan bu apartman dairesini mevkiine daha uygun buldu. Neyse işte, ben böyleyim. Bazen ille bir şeyler tuttururum. Kocamın dediği gibi tutaraktın biriyim. Tutaraktın yazın artar. Kuytu bir köşe bulup büzülüveririm. Çünkü bereketli yaz, tüm vaatlerini unuttur sonunda. Nelere söz vermiştir, neler muştulamıştır, bunu ben bilmem; bedenim, turnaklarının ucuna dek sezer, ürperir, bekler, düş kırıklıklarını ağıda dönüştürür. Ben büzüldüğüm yerde ağlarım yalnızca.

Yaz bazılar için güzel bir mevsimdir gerçekten; belki herkes için. En çok da tatillerini deniz kıyılarında geçirebilenler için. Biz bir kez gitmiştik de. Unutamıyorum. Sizden sonra en çok sevdiğim varlık deniz olmalı. Ama her zaman denize gidemiyoruz. Parasızlıktan değil. Kocam, tatillerini memleketinde, annesinin yanında geçirmemiz gerektiğine inanıyor. Gerçi kaynanamla birlikte olmaya hiçbir zaman zorlanmamıştır beni. Bazı iyiliklerin değerini neden bilmemeli? Ama işte tatilde kocamın memleketine gitmeyince başka bir yere de gidemiyorum. O, yazları onbeş gün için gider gelir anacığının yanına. Sonra ona, benim sağlığımın bozukluğunu, yola dayanmadığımı filan anlatır. Yalan sevmeyen bir adamın böyle konuşmak zorunda kalması... Ağır geliyordur kuşkusuz. Tadı gerektiği gibi çıkarılmadığı için, Artvin'in meyve bahçelerinde kaynanama reçel, pekmez kaynatarak, yufka açarak geçecek (üstelik bu işlerin üstesinden gelemem, ayıp değil ya alışmamışım) bir yazı razı ol-

madığım için de bu mevsimden nefret ettim gitti.

Bu yaz, sizin yüzünüzden bir anlam kazandı. Bütün yazlar anlam kazandı artık. Sadık beyin şu yarı deli kitap koleksiyoncusunun (aman kocam duymasın, rahmetliyi pek sever, sayardı) adını ölümsüzleştirmek için ilçeye bağışladığı kitapları düzenleme işini üzerimize aldık. Olmayacak bir düşe kapılmaktan kendimi alamıyorum. Sadık Demircioğlu Kitaplığı'nın memurluğu bana verilse, diyorum. Ne olur sanki. İlçede benden başka kütüphaneci yok zaten. Üstelik ücretsiz olarak Kitaplığı düzenlemekle (tabii sizin yardımınızla) görevimi yapmadım mı? Ama kocamı bilirim ben. Sadık Demircioğlu'nun bu konudaki vasiyetini uygulamayı üzerine aldı ya, bu işten kar sağladığının söylenmesini istemez. Çok namuslu bir adamdır. Onu takdir ederim etmesine. Ama bana kalırsa namus, bir insanın tek dayanağı olmalı. Çünkü tek başına namus, insanların kıyıcılığına engel olamıyor.

Gene de düşlemekten kendimi alamıyorum. Ağırbaşlı bir memureye yaraşır biçimde saçlarımı topuz yapmışım (bundan böyle saçlarımı uzatıyorum), sırtımda bir şal, masamda oturuyorum. Arada birileri geliyor. Ama ben sizi bekliyorum. Günlerce bıkıp usanmadan bekliyorum: gelip eski gazeteleri karıştırır ya da bir kitap alıp okursunuz diye. Fırsattan yararlanıp konuşuruz birbirimizle. Ben size, "Hoş geldiniz Makar Aleksiyeviç," derim, "Nasılsınız bakalım?" "Fena değilim. Tatil iyi geçiyor bir bakıma. Elalemin yaramazlarıyla uğraşmak yok, üşütüp hastalanmak yok. Dere kıyısındaki kahvede akşam üzerileri toplanıp hoş beş ediyor, tavla oynuyoruz. Kitap okumak için istediğim kadar bol zamanım var. Siz nasılsınız? Yaz günlerini bu karanlık yerde geçirmek canınızı sıkıyor mu?" "Ne münasebet" diyorum ben de. "Dışarıyı öyle sıcak ki, bu serinlik hoşuma gidiyor. Hem karanlık demeyin Makar Aleksiyeviç, loş burası, loş! Masamın tam yanındaki pencere ise hep aydınlık, baksanıza. Şu dergiye bir göz atmaz mısınız? Ne hoş resimler var içinde. Bu eski insanlar... Şu açık saçık giyinmiş sarışın kadın... Keşke eski Türkçe bilseydim... Bu gizem duygusu altüst ediyor beni. Kimi zaman ateşim çıktı sanıp korkuyorum."

İşte böyle sevgili dostum. Tanrı sizden razı olsun. Bana bir yaz ve daha başka yazlar armağan ettiniz. Tanrı sizden razı olsun.

....."

(**Yelkovan Yokuşu** adlı kitabındaki "Eğrelti Yeşili" öyküsünden)

15

S E V İ M

1933-1983 yılları arasında yaşadı. Öykü ve oyun yazarı. İstanbul'da Alman Lisesi'nden mezun olduktan sonra terzi-lik, mankenlik, kitabevlerinde tezgahtarlık gibi değişik işlerde çalıştı. İlk öyküleri **Yenilik, Tük Dili** dergilerinde

ve **Yeni İstanbul, Milliyet** gazetelerinde yayımlandı. Boşanmıştır, bir oğlu ve bir kızı vardır.

Roman ve mektupları: **Everest My Lord**, 1984; **Mach 1'dan Mektuplar**, 199; **Ford Mach 1** adlı romanı basılmak üzere.

Öykü Kitapları: **Yanık Saraylar**, 1965; **Afrika Dansı**, 1982; **Palyaço Ruşen**, 1993.

Oyun: **Sahibinin Sesi**, 1982.

7 Nisan 1931 Pazartesi

8.50 vapuru ile doğru gidip Nisan maaşım olan 49 lira 56 kuruşu aldım.

8 Nisan 1931 Salı

Sabah geceyi Kuzguncuk'ta geçirmiş olan ev sahibi Hüseyin Efendi'ye ev kirasını verdim. Sütçüye, ekmeğe diye teydiatta bulundum.

17 Nisan 1931 Perşembe

Nurperi Hanım'ın Bursa'da olduğundan haberi olmayan Madam Nivart, Nurperi Hanım'ı evde bulamayınca bize uğradı. Biraz sonra kocası Hayko Efendi de geldi. Taşçı Hayri Usta da geldi. Taşçı Hayri Usta ile validenin kabrinin meselesini konuşup Madam Nivart'la da ayaküstü görüşüp 2.10 vapuru ile babamın evine gidip bakkal Yaşar Ağa'ya 2.80 kuruş olan peynir, sucuk borcumu verdim. Doktorun eve, babama, daha önce gelip gittiğini Azize'den öğrendim. Akşam, Panorama Bahçesi'nde biraz oturduktan sonra Köprü üstünden bir kilo üzüm alarak 10.45 vapuru ile eve döndüm.

21 Nisan 1931 Pazartesi

Sabahleyin biraderim Fehim, Zembul'ün Teyzesi Madam Klara ve torunu Avramacı bize gelmişlerdi. Biraz vakit geçtikten sonra Şahende Hanım da yanında Cafer Ağa olduğu halde bize geldi. Şahende Hanım'ın ve Cafer Ağa'nın olduğu bir sıra Zembul'le aramızda sert sözler teati edildi. 2.15 vapuru ile babama gittim. Durumunu ağır buldum. Zavallı dün gece gene buhran geçirmiş. Ben orada iken Gülsüm

B U R A K

Nene'nin akrabaları geldi. Ablam Şahende de Kuzguncuk'tan babama geldi. Ben evden ayrıldıktan sonra Zembul'ün kendisine hakaretimiz sözler sarf etmiş olduğunu anlatarak bu sözleri bana nakledip Zembul'den şikayetler etti. Akşamüstü bir polis memuru da geldi. Beni arıyormuş. Şahende Hanım çıkarak böyle bir kimseyi tanımadığını söyledi. Ben de lafa karışarak bu isimde birinin mevcut olmadığını söyledim. Polis gitti. Akşama kadar evden dışarı çıkmadım. Geceyi babamın karşısındaki kanepenin üzerinde geçirdim.

22 Nisan 1931 Salı

Babam sabaha karşı vefat etti. Saate baktım 5'ti. Azize'ye haber verdim, geldi. Bir tülbent bulmasını söyledi. Bir tülbent bulup getirdi. Çenesini bağladım. Azize de babamın iki elini göğsünün üstüne koydu. Öğleye doğru doktor geldi. Muayene etti. Babamın ölmüş olduğunu söyledi. Defin ruhsatı verdi. Doktor gittikten sonra babamın karnının inip çıktığını görmem üzerine Azize'yi çağırdım. Azize de bakıp babamın ölmemiş olduğunu söyledi. Daha dikkatli bakınca babamın ağzının kenarındaki sabun köpüğüne benzeyen tükrüğün hafif hafif oynadığını müşahade ettim. Babamın kapısını kitleyip Azize'ye kimseye bir şey söylememesini tembih ederek çıktım. İkinci defa doktor çağırdım. Doktorun bu defaki muayenesinde ben de bulundum. Doktor babamın karnında gaz birikmiş olduğunu söyleyerek, babamın ağzındaki tükrüğü oynatan şeyin de biriken gazdan ileri geldiğini söyledi. Bazı cesetlerde karnın inip çıkmasından başka gazlı patlamalar olduğunu da ifade etti. Fakat ben, ikna ve tatmin olmadım. Bundan dolayı akşama kadar cenazenin başında kaldım. Bozuk olan sinirlerim yemek filan istemediğinden Azize'ye bir çorba aldirarak içtim.

23 Nisan 1931 Çarşamba

Bugün aile doktoru Jak Barbut'un gelmesi ile vaziyet değişmiştir. Doktor Jak Barbut babamı dikkatle muayene etmiş ve her tarafını dinlemiş ve korkulacak bir durum olmadığını, babamın dün ölmüş olduğunu söylemiş beni tatmin etmiştir. Babamın öldüğüne kanaat getirildikten sonra Azize'ye bir kilo irmik, bir kilo şeker parası verilmiş, diğer cenaze masrafları Şahende Hanım'la görüşülmüş, Şahende Hanım'ın Kandilli Kız Lisesi piyano hocalığından Mayıs aylığına mahsuben bir miktar alması ve hususi piyano talebelerinden de bir miktar avans alması kararlaştırılmış fakat gene bu paranın da kifayet etmeyeceği görülmüştür. Kazan ve hoca parası 5 lira daha lazımdır.

(Yanık Saraylar adlı kitabındaki "Ah Yarab Yehova" öyküsünden)

P E R R İ D E C E L A L

1913'te doğdu. Roman ve öykü yazarı. İstanbul Fransız Lisesi'ni bitirdikten sonra sekreterlik yaptı, bir süre İsviçre'de yaşadı ve **Yeni İstanbul, Cumhuriyet, Tan** vb. gazetelerde çalıştı. İlk öyküsü 1935 yılında **Yedigün** dergisinde

yayımlandı. Yazarlık kariyerinin ilk onbeş yılında popüler romanlar yazarak ünlendi. Bibliyografyasında kendisi için "ikinci başlangıç" denilen dönemdeki yapıtlarının yer almasını istemiştir. Dul olan yazarın bir kızı vardır.

Romanları: **Üç Kadının Romanı**, 1954; **Kırkıncı Oda**, 1958; **Gecenin Ucundaki Işık**, 1963; **Güz Şarkısı**, 1966; **Evli Bir Kadının Günlüğünden**, 1971; **Üç Yirmidört Saat**, 1971; **Üç Kadın**, 1977 (1977 Sedat Simavi Roman Ödülü); **Kurtlar**, 1991 (1991 Orhan Kemal Roman Ödülü).

Öykü Kitapları: **Jaguar**, 1978; **Bir Hanımefendinin Ölümü**, 1981; **Pay Kavgası**, 1985.

"Yazarlığı insan açısından düşündüğümü birçok kez tekrarladım sanıyorum. Meslek dallarında kadın erkek ayrımı yapılması benim kafama uygun değil. Örneğin, neden "Yazarlar Kitablığı" değil de "Kadın Yazarlar Kitablığı" dendiğini aklım almıyor doğrusu. Bütün sanat dallarında olduğu gibi yazarlıkta da erkek veya kadın olsun, kötü ya da iyi yazarlar vardır diye düşünüyorum. İyi ve kötü insanlar olduğu gibi. Yaşamım yazıyla başladı, yazıyla bitecek. Umudum kitaplarımdan söz edildiğinde "kadın yazar" diye değil "iyi bir yazardı" diye anılmak. Eğer işi başarabilseysem..." diyor.

Vedat Günyol'a

ÇUKUR

Bahara doğru taşındım o eve. Görkemli bir apartmanın bodrum katını kiralamıştım. Kentin can alacak noktalarından birinde.

İlk günler hep evin içindeydim. Ne kadını ne de bahçesini gördüm. Yapılacak çok işim vardı. Bahçeden bozma avluma şöyle bir göz atıp geçtim. Saksılar sokak kapısının dışında kaldı bir süre.

Bir uğursuzluktan kaçarcasına taşınmıştım o eve. Peşpeşe yakınlarımı yitirmiştim ve sonunda çok sevdiğim birini. Yeni mahalleme uğursuzlukları gömmeye, ölümden kaçmaya, unutmaya mı gelmişim? Belki de kendimi unutturmaya! Bu da ölümden kaçmanın bir başka türüydü: Beni unutsunlar, ben de onları!

Yandaki komşuya gelince, onunla ve bahçesiyle eve yerleştikten beş on gün sonra tanıştım. Buna tanışma da denemez. O kadının kimseyi tanımak istemediğini anlamak kolaydı.

Karanlık bastığında, Çukur'un ötesindeki gecekondualarda, apartmanlarda, bostandaki kulübelerin pencerelerinde mavi mavi noktalar parladı bidenbire. Pislilik, yokluk kayboldu gecenin içinde. İnanılmaz bir güzellik sardı her yanı. Parlak mavi noktalarla bezenen geceye karşı, kaldım bir süre yerimden kıpırdamadan.

-Televizyonlarını açtılar! dedi, yanibaşımda bir ses.

Ne zamandan beri oradaydı, bilmiyorum.

Bahçelerimizi ayıran çitin ardında duruyordu. Karanlığın içinde, şişkin gözkapakların altında parlayan kara gözler, kül rengi saçların kuşattığı soluk, yıpranmış bir yüz! Bakışları bir an takılıp kaldı üzerimde. Bir şeyler söylemek istedim: "Ben yeni komşunuzum, bahçeniz olağanüstü güzel!" gibilerden. Konuşacağımı anlayınca, ürkmüşcesine gözlerini kaçırdı yüzümden. Döndü sırtını, çabuk adımlarla evine doğru çekip gitti. Bir hayaldi sanki, yumuşak çimlerde adımlarının sesi duyulmayan.

Gelmesiyle geçmesi bir olan beklenmedik ince yaşam esintileri vardır, birdenbire yüreği dolduran. Anlatılmaz, yalnızca duyulur. Küçük bir coşku, hüznle karışık! Bırakıp gittiğinde öyle bir şeyler duydum. Kapalı yüreğim açılır gibi oldu ve bekle-dim ışığını yakar mı diye. Yakmadı.

Dönünce gözgöze geldik. Bozulur gibi oldu. Kararlıydım, konuşacaktım onunla. Anladı ve ürkmüşcesine yüzünü çevirdi öteye. Telaşla avuçlarını birbirine sürtüp ellerinin çamurunu temizlemeye koyuldu. Bir yandan da topraklanıp, tozlanmış eteklerini silkiyordu.

Bir şey söylemek, ama nasıl? Davranışı hiç de cesaret verici değildi. Sorabilirdim: "Nedir o çiçeklerin adı, yaban eriğinin altına ektiğiniz?" Yapamadım. Kararsız, sıkıntılı sallanıp durdum çitin önünde bir süre. O da benim gibi ne diyeceğini bilmiyordu belli. Derinden içini çektiğini duydum bir ara. Sonra karar vermişcesine döndü... Kara gözlerinde kuşku parlıyordu.

Konuşmadan, kısa bir süre kaldık karşı karşıya. Kıpırdasam kaçıp gidecekti sanki. En tatlı sesimle:

- Merhaba! dedim.

- Merhaba! dedi.

(Pay Kavgası adlı kitabından)

1941'te doğdu. Öykü yazarı. İstanbul Kız Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü'nü bitirdi. 1964'te arkeoloji öğrenimini sürdürürken TRT kurumunun açtığı çeşitli sınav ve kurslardan geçerek 1965'te

kurumun ilk prodüktör kadrosu içinde yer aldı. 20 yıl, İstanbul Radyosu'nda, Kültür Yayınları prodüktörü olarak 1000'i aşkın program hazırladı. 1985'te TRT'deki görevinden emekli oldu. Ansiklopedilerde çalıştı, reklam metin yazarlığı yaptı. 1992'de İstanbul Büyükşehir Belediyesi Radyo Televizyonu BRT'nin radyo müdür yardımcılığı görevini üstlendi. 1988'de kitaba adını veren "Geyikler Annem ve Almanya" adlı öyküsü TRT tarafından filme çekildi. 1990'da Yunus Nadi ödülleri yayınlanmamış öykü dalında "Burgaç" adlı öyküsüyle ikincilik aldı. Evlidir ve bir kızı vardır.

Öykü Kitapları: **Geyikler, Annem ve Almanya**, 1982 (1981 Akademi Kitabevi ve 1983 Sait Faik Öykü Ödülleri); **Yazılı Kaya**, 1992.

Geyikler, Annem ve Almanya adlı kitabı Makedonca'ya, bazı öyküleri İngilizce, Fransızca ve Almanca'ya çevrilmiştir.

"Tutkulu bir okur olarak geçirdiğim çocukluğumdan beri, varlığımın derinliklerinde kıpırdanan, beni yazmaya iten aynı zamanda da engelleyen bir şey var. Bir çekirdek, bir düğüm, bir geçit... Adı ne olursa olsun o şeyi yeterince tanıyabilmiş değilim. Onu ele geçirebilmek, yönlendirebilmek için yaptığım her dalışta, her uzamışta önüme çıkanlar arasında kadın oluşum da var elbette. Ama aralarındaki bağlantı kökünde değil. Doğrudan ve çok sıkı değil. Bu nedenle "kadın duyarlılığı" gibi başkalarının yararlı gücü ve emeğiyle oluşmuş hazır bir şemsiyenin altına girme hakkını göremiyorum kendimde." diyor.

SU

Tekerlek sesleri uzaklaşıyor. Çingiraklar uzaklaşıyor. Gidiyorlar. Kayda geçmemiş hayailer sürüklenip gidiyor. Kızıl bir toz bulutu zaman. Yollarda savruluyor. Kimim ben?

Uyuyan bir çocuksun. Uykudan uyanıklığa geçişin tül den ince saydam aralığında yüzüyorsun. Deve çanları saplandı uykunun en kuytu yerine ve dipsiz bir çukur açıldı orda. O çukur senin yedi kat yeraltındaki uyku gözündü. Ordan bakıyorsun.

Köpekler havlıyor. Mavi ışıklı sonsuzluk çınlıyor. Eski mezarlar çınlıyor. Dünya bomboş. İnsanlar nerde? Bekliyorum. Bir şey olacak.

Uyanmak istemiyorsun. Şafak kar-aydın sökecek az sonra. Ayaz var. Yollar buz tuttu. Kervansarayın kemerleri buzlarda yansıyor. Kimse görmeyecek. Uyan. Ağaran gölgelere bak. Sobada odunlar yandı. Alevler oynuyor. Çaydanlık

cızırdadı. Annen, başında tül bent, sırtında yelek; elleri hamurda....

Bir gayzer fışkırdı uzakta, çok uzakta, görüyorum. Buharları geliyor. Uykum, sıcaklığım, bırakma beni!

Sular dünyayı dolaniyor.

Çeşme akıyor, akıyor, akıyor... Yetişemiyorum. Yosun tutmuş mermerden, zincirle bağlı kalaylı tasta, sesleri azdıran geceden korkuyorum.

Sen uyurken sular dünyayı dolaniyor. Uyan. Tası ilk sen doldur. İlk ışıkla yıka yüzünü. Çeşmenin hatulına güneş düştü. Sular renklendi, uyan.

İşte o çığlık... Ablam onu kovalıyor. Yapma abla, kovalama, güldürme öyle, gıdıklama! Geri geri kaçıyor, gülmekten katılıyor, pencere açık, telörgü taşıyamaz onu. Kardeşim! Tele yüklendi ve düştü. Alnında mor bir çukur. Çeşmenin hatulına bastılar. Buz gibi su aktı üstünden, uyanmadı.

Bir koç kestiler, kardeşini postuna sardılar. Post kanlı kanlı sardı onu. Koçun canı kardeşine geçti. Üç saat sonra uyandı, gözünü açtı, konuştu. Posttan çıkarıp babana götürdüler. Baban tek oğluna kavuştu. Uyan.

El ele tutuşup çayirlara bastık. Havuzdaki balıklara gürül gürül akan sulara baktık. Rüzgar mı itti, ben mi? Balıklar mı çağırırdı, sular mı? Havuza düştü, kayboldu. Dipte ki oluktan, kavakların, söğüllerin arasından döne döne giden suyun millerine karışacak. Söğüt köküne takılıp kalmış, güzel, gülbüz, sevincini daha yitirmemiş bir balık bulacak köylüler.

Suya atladın. Gözlerini kapayıp suları kucakladın. Kolların boş kalmadı. Kardeşin kıpır kıpır bir balık olarak uzandı kollarına. Onu kıyıya çıkardın. Yanına oturup ağladın. Gülüyor.

Sen de gül. Baban oğluna bir kez daha kavuşacak, uyan! Bahar gelecek, kavakların dibinde menekşeler açacak. Menekşe diye bir çiçeği koklayacaksın. Nemli toprakta kokulu mor...

(Yazılı Kaya adlı kitabındaki "Su" öyküsünden)

N A Z L I

1945'de doğdu. Roman ve öykü yazarı. İngiliz Kız Ortaokulu, Arnavutköy Kız Koleji ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. "Uluslararası Yazarlar Birliği"nin konuğu olarak A.B.D.'ye davet edildi. Ertesi yıl Iowa Üniversitesi'nin konuğu olarak yeniden A.B.D.'ye çağrıldı. Üniversitede "Yaratıcı Yazın" dersleri verdi. Öyküleri **Türk Dili, Varlık, Oluşum, Yazko Edebiyat, Me-tis Çeviri** vb. dergilerde yayımlandı. 1975 yılından bu yana sürekli olarak yazmaktadır. Öyküleri İngilizce, Fransızca, Almanca, Çekçe, Japonca, Hintçe'ye çevrildi. Halen radyo programları için oyunlar yazmakta ve iki TV programında metin yazarı ve program danışmanı olarak çalışmaktadır. **Güneş** ve **Cumhuriyet** gazetelerinde köşe yazarlığı yapmıştır. 1978'den bu yana Türkiye Yazarlar Sendikası'na üye ve Iowa üniversitesi'nin onursal üyesi olan yazar aynı zamanda Uluslararası Pen Kulübü'nün de üyesidir. "Ankara Film Festivali, Kısa Metrajlı Filmler" yarışmasında jüri başkanlığı yapmıştır. Evlidir ve ikiz kız çocukları vardır.

Romanları: **Pasifik Günleri**, 1980; **Orphee**, 1982; **Deniz Kenarındaki Pazartesi**, 1984; **Arzu Sapağında İncecek Var**, 1991; **Ay Falcısı**, 1992; **Yıldızlar Mektup Yazar**, 1993.

Öykü Kitapları: **Ah Bayım Ah**, 1976; **Geceyi Tanıdım/Erostratus**, 1979; **Kız Öpme Kuyruğu**, 1981; **Hazır Dünya**, 1983; **Eski Gece Parçaları**, 1985; **Yoldan Geçen Öyküler**, 1987 (1988 Haldun Taner Öykü Ödülü); **Aşk Artık Burada Oturmuyor**, 1989; **Kuş Kafesindeki Tenor**, 1991.

"Kadın olduğumu hiç bir zaman unutmam. Bana doğuştan takılmış eşsiz bir mücevherdir o. Kiminin gözünü kamaştıran, kiminin farketmediği. Tüm güzellikler, çiçekler, parfümler, kürkleri, takılar. Çocuk doğurmanın eşsiz büyüğü... Ve tüm bunların yanında umutsuzluk, yalnızlık, gurur... İşte hepsi benim için yaratılmıştır. Kadın için!"

Tüm bunları yalnızca yazarken unutturum. Hepsi silinir. Kalemimin ucundaki sonsuz özgürlük, düşlerim ve gerçeklerim... Sayfalara bir insan olarak içsuyumu akıtırım. Sanki her kitaptan sonra ölecekmişim gibi. Sanki paylaşmaya çalıştığım son nefesimle soluk soluğa" diyor.

".....

İlk iş olarak halkın okuduğu günlük gazetenin küçük ilanlar sayfasına şöyle bir ilan verdik.

"Gidenler geri geliyor!"

Sevgili kadınlar. Eğer sevdiğiniz erkek kaçtıysa, sizi terkettiyse üzülmeyin. Artık bunun çaresi var. Kaçak, en geç iki saat içinde elinize teslim edilir. Koyunuza girer. Aksi takdirde alınan ücreti geri veriyoruz.

E R A Y

.....
Gazete ilanının çıktığı gün, telefon hiç durmaksızın çaldı.

Ben dıştaki bölmede oturup telefona bakıyor, başvuruda bulunan kadınlardan kaçan erkeğin kılı, saç teli, tırnağı, kirpiği gibi gerekli ayrıntıları getirmelerini istiyordum.

Bir iki gün içinde, düzenli bir kart sistemi kurmuştum. Başvuran kadına ilkin kaçan adamın tüm eşkalini tarif ettiriyor, notlar tutuyordum.

.....
Bir keresinde bir kasabın karısı, kocasının sakalının bir parçası ile gelmişti. Anlattığına göre kasap yaşlıydı, ama ayartmışlardı onu işte. İyi para kazanıyordu, tatlı dilliydi.

Notlarıma bakıyordum; işaret parmağı kopuk, altmış yaşlarında, evinde evhamlı ve sinirli mizaçlı, kır saçlı, Arnavut kökenli, evden çıkmış, gidiş o gidiş.

Nizami bey, içerideki bölmeden kasabı bir saatte meydana çıkartıvermişti. Karısı ellerini öpüyor, heyecandan ne yapacağını bilemiyordu. Beyaz kasap önlüğü ile duran adama sımsıkı sarıldı. Birden bağırıldı:

"Feyyaz! üstünden o et kokusu gitmiş. Mis gibi kokuyorsun!"

.....
İşte o gün tuhaf olaylar oldu. Yaşlı kadın kocasının dışarıya çıkmasını heyecanla beklerken, kapı açıldı ve Nizami bey, kaçan hacı adayı ile dışarıya çıktı.

Kadın ilkin şaşırıldı. Hiç yaşlanmamıştı kocası. Saçında bir tel beyaz yoktu. Aynı Nizami bey'e verdiği gençlik fotoğrafındaki gibiydi. Ama uysal uysal kapının eşğinde duruyor, kadına bakıyordu.

Kadıncağız:

"Namigar! Hiç yaşlanmamışsın. Bak ben çöktüm. Yaşam beni nasıl yıprattı" diye ağlamaya başladı.

.....
İşte böyle. Bu yoğun çalışmamız sürüp gidiyor...

Hanımlar, eğer gereksinirseniz MUTLULUK KLİNİĞİNE mutlaka uğrayın. Çekinmeyin. Ben oradayım. Size randevu verebilirim.

(**Aşk Artık Burada Oturmuyor** adlı kitabındaki "Mutluluk Kliniği" öyküsünden)

L E Y L A

1931'de doğdu. Roman ve öykü yazarı. Kadıköy Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi İngiliz Filolojisi'nde öğrenim gördü. Öğrenim döneminde ve evlendikten sonra sekreter, çevirmen olarak çeşitli yerlerde ve bir yıl süreyle Zürih Konsoloslukunda çalıştı. İlk öyküleri **Dost, Yeni Ufuklar, Pa-pirüs, Seçilmiş Hikayeler, Ataç** vb. dergilerde yayınlandı. 1979'da çağrılı gittiği International Writing Programme of University of Iowa'ya onursal üye kaydedildi. Üyesi olduğu Türkiye İşçi Partisi Kültür Bürosu'nda görev aldı. Ödüllere katılmaktadır. Evlidir ve bir kızı vardır.

Romanları: **Tuhaf Bir Kadın**, 1971; **Karanlığın Günü**, 1985; **Mektup Aşkları** 1988.

Öykü Kitapları: **Hallaç**, 1961; **Gecede**, 1969; **Eski Sevgili**, 1977.

*"Yazarlık gövdeyle değil beyinle gerçekleştiriliyor, dolayısıyla kadınlık durumunu saplantı haline getirmeden **aşış**, öncelikle içine adım attığımız ve bizden önce tek taraflı olarak erkeklerce örülmüş bulunan edebiyat düzeninde yerimizi almamızı gerektiriyor. Neden 'aşma' sözcüğünü kullanıyoruz? Bu sözcük, bu istek bile erkek egemen yazın dünyasında yer alma tutkumuzun, kabul edilme isteğimizin ve ona tabi olmamızın bir itirafı sayılır! Elimizde bizden önce, kadınlar tarafından gerçekleştirilmiş bir metin olmadığına göre? Her ne kadar ben, geçmişin kadınlarının hiç bir şey yazmadan göçüp güttüklerine inanmıyorsam da şimdilik elimizde bulunan erkek namı müstearlarla yazılmış tek tük metinlerdir, asıl bazı-nelerse banklar içinde deniz diplerinde uyuklamaktadır.*

Bu yüzden 'erkek kadın yazar yoktur, iyi yazar vardır' gibi bir zamanlar benim de söylediğim söz, basit bir mantık doğrusu olmakla birlikte, bu tek taraflı dili görmezliğe gelmenin riskini içerir. Bu gerçekler elbette ki, örneğin, bugün sadece menapozu anlatan bir roman yazılamaz anlamına gelmez ama, önemli olan kim tarafından yazılırsa yazılsın, savaşı da anlatsa menapozu da, romanın nasıl bir dille yazıldığıdır.

Benim çalışmalarım bu egemen dili, düzeni değiştirme tasasını da içermektedir; mevcut olanı içselleştirmeden, kurgusal olarak aşma çabasını. Aslolan her iki cinsin eşit koşullar altında oluşturacakları gerçek insanlık dilinin kurulması özlemidir. Bununla bir üst yapı kurulumu olan dille ortaya çıkarılacak olan bir toplumsal devrimden sözlemiyorum ama, bugün içinde birer hürilak gibi dolaşmakta olduğumuz bu dünyanın mirasçısı kıldığımız dil yani sanayi sonrası burjuva erkek dil, gene de tüm kadın ve erkek dünya yazarları için hayati ileriye doğru dönüştürmenin ve o "evrensel metne" kendi damgamızı vurmanın biricik şansı olarak görünmektedir" diyor.

E R B İ L

"Sevgili Ablacığım,

Her iki yanımdan yapılan iğneler yüzünden gece ve gündüz acıyımdayım. İlk iğnenin ardından ikincisi geldi, uçları küt ve kıvrıktı, yüzün sapsarı karasarı kesilir. Üçüncü yine o iki dişi önden çıkık hemşire yüzü şöyle, bataklık sazları var ya işte o renk, elinde oklava denli uzun halat gibi bir iğneyle gelince, içi selvi ağaçları var ya işte o renk ağıyla doldurulmuş, artık buna dayanmam. Kapmamla elinden yere yattım ve iğneledim, iğneledim, iğneledim, çünkü ben de iğne yapmasını biliyorum artık, gelince iğneci Hüseyin efendi düşünsün...

Tabi ablacığım beni yakalayarak bir odanın içinde kalın kemerlerle bağlayıp üçgün üçgece aklımı oynatanadek yattılar. Altımı hep ıslattım, gece hemşiresi yaşlı bir frolayın geldi, beni kaldırdı çözdü, hiçbir yere tuvaletten başka gitmeyeceğime sözümü aldı. Söz verdim bir kez ablacığım, dönmem, bir de pöçümün ağrısına durabilsem... bir de o kokuyu duymasam... Cancanımı toprağa koyup döndüklerinde elleri tabutsuz kokan.

Sekiz gün sekiz gece beklediğim, tren istasyonunda bizim. Ayrıl gelirim dedi, söz verdiydi, gelme gününde gitiydim, Ocanımı da yanıma kattıydım, sekiz gece ve gündüz uyku bilmediydim, herkesler çıktıydı, trenler bomboşaldıydı. Abdestsiz Yakup, Dursungillerin İdris, Safınazın Davut, İskambil Recep, Körük Mustafa indiydiler "onu görmedik, onu bekleme gelmez" dediydiler. Çarpuk Haydar, Ebe Rahime, Çöp Hüseyin indiydiler, "bekleme gelmez" dediydiler, "Gebez Emineylen, Yürüğün Havvası da gelmez artık" dediydiler, "gavura orospu oldular" dediler, "İdrisin Hanife, Kör Musa delirdi", "Ciritci Mehmet otomobile çiğnendi", "Ama Şua-yibi hiç bekleme" dediler. Bu bizim köyü oralara kaldıran hep o Günsüz Cemildi. "Günsüzün iki otomobili vardı ama onu bastılar, esrardan yakalandı, içeri girdi" dediler.

Sekizinci gecenin sabahıydı, Ocanımı sıraların üzerindeki uykusundan kopardıydım, trene karşı durduyduk, artık bundan çıkar dediydim, tren bomboşaldıydı, herkes birine kavuştu, son yolcu da indiydi, Ocanım bana baktıydı, hiç bi söz etmediydi, ağlamıyordu, babası Alamandan urbalar, şapkalar, kunduralar getirir belledi, çakmak çakmak baktıydı, ben buralara geldiydim, ilk yemeği getirdiydiler, ilk yemekte herkes korkuyordu burada, herkesin gözleri çimen bağlıyordu, herkes yemeğini ötekine vermek için dakikayı fırsat bilip veriyordu. Bana da bunu yaptılar ama yemedim, kendi aralarında beni yalnız bırakarak beni konuşmaya başladılar birden, elbette benim öğrenmemi istemezler ama başladım bile çalışmaya heh heh heh!.."

(**Gecede** adlı kitabındaki "Tanrı" öyküsünden)

A Z R A E R H A T

1915-1982 yılları arasında yaşadı. Deneme yazarı ve çevirmen. Ankara Üniversitesi Klasik Diller Bölümü'nden mezun oldu ve aynı kurumda asistan olarak görev aldı. Üniversiteden ayrıldıktan sonra değişik gazetelerde ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nde çalıştı. Makaleleri ve Klasik Yunanca'dan çevirileri **Yeni Ufuklar**'da yayımlandı. Ölümünden sonra Yazko, adına bir ödül koydu.

A.Kadir'le birlikte **İliada** (1967) ve **Odysseus** (1970) destanlarını Türkçeye kazandırdı. **İliada** çevirisinin 1. cildiyle 1959 Habib Edip Törehan Bilim ödülünü ve 3. cildiyle de 1961 Türk Dil Kurumu Çeviri ödülünü kazandı. S.Eyüboğlu ile **Hesiodos**'u Türkçeye çevirdi (1977).

Deneme Kitapları: **Mavi Anadolu**, 1960; **Mavi Yolculuk**, 1962; **İşte İnsan - Ecce Homo**, 1969; **Mitoloji Sözlüğü**, 1972; **Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı**, 1976; **Sevgi Yönetimi**, 1978; **Sabahattin Eyüboğlu'nun Yazıları**, 1981, 1982.

Çocuk Kitabı: **Troya Masalları**, 1981.

26

"....."

Kitabımın adını koymuştum bile, ECCE HOMO olacaktı. Yuhanna'nın İncil'inden almıştım bu sözü, bak nasıl anlatıyor İncilci: Yahudiler İsa'yı yakalarlar, hükümet konağına Roma valisi Pontuslu Platus'a götürürler. Meğer Platus da Karadenizli imiş, Roma'nın kanun bilir bir memuru, Roma'nın sömürgesi yabancı ülkede, yabancı olduğu töreleri yerine getirmekle görevli. Yahudilerin tutumundan birşey anladığı yok ama ne yapın ki ödevi, çıkarı onların isteğini yerine getirmeyi gerektirir. *Ben adamdan ne şikayetiniz var?* diye sorar. Cevap: *Eğer bu adam kötülük etmeseydi, onu sana vermezdik.* Platus İsa'yı sorguya çeker: *Sen Yahudilerin kralı mısın?* İsa anlaşılmasız cevaplar verir, başka bir dünyadaki krallıktan, hakikatten dem vurur. Platus *Hakikat nedir?* diye büsbütün şaşar, gene de uzlaştırıcı yollar arar. *Ben onda bir suç bulamıyorum*, der. *Size Fısıh bayramında bir kişi salıvermekliğim adetinizedir; imdi ister misiniz ki, size Yahudilerin kralını salıvereyim?* Hayır, Yahudiler buna yanaşmaz, haydut Barabbas'ın salıverilmesini, İsa'nın da çarımha gerilmesini isterler. Platus daha da uğraşır, İsa'yı askerlerine dövdürdükten sonra, başında dikenli tacı ile çıkartır kalabalığın karşısına: *Ecce Homo! İşte adam! Ben onda hiç bir suç bulamıyorum*, diye seslenir bir daha. Ne yapın ki, İsa da çarımha gerilmek istiyormuş gibi davranır. Platus hiç bir şey yapmadığını ve daha çok kargaşalık çıktığını görünce, su alıp: *Ben bu temiz adamın kanından arıyorum; bunu siz düşünün*, diye halkın önünde ellerini yıkadı.

.....

Dikkatle okudun mu? Peki, şimdi sorarım sana: günahı işleyen kim? Tanrı bilgi ağacının yemişinden yemeyeceksin sözünü kime söylüyor? Adem'e, hem de Havva anamızın daha yaratılmadığı bir anda. Havva yılanla konuşurken Adem de yanında duruyor besbelli. Hiç ses çıkarmıyor! Tanrı'nın Adem'e buyurduğu yasağı yılanla bildirmek görevi Havva'ya yükleniyor. Adem'in karışığı yok. Hani yukarda

sözü geçen Platus gibi ellerini yıkayacak nerdeyse... Yersek ölürüz, ölmeyiz diye ne bir tartışması var, ne de bu yemişin tadı iyi mi, hoş mu, bir anlayışa, bir bilgiye götürür mü, götürmez mi diye bir merakı. Zevk ve merak kadında. Adem tam anlamıyla pasif. Oysa... okudun mu Vercors'tan çevirdiğim **İnsanın Baş Kaldırması** adlı yazıyı? Ne diyor Vercors: insanı insan yapan baş kaldırmasıdır, bilgi ağacından yediği için insan cennet bahçesinden kovuldu. Çünkü tanrı betlerinden korktu: hayat ağacından yer de ölümsüz olur, kendi gibi tanrı olur diye. Ama günah kimde, ceza kime? Erkeğe verilen ceza birse, kadınıniki ikidir: hem erkeğin topraktan ekme çıkarma çabasına katılacak, hem de doğum sancıları çekecek.

Gel, dostum, hak mı, haksızlık mı diye araştırmayalım. Kadın durmadan vır vır eder, yakınır diye adımızı çıkarmışlar. İnsanlığın kutsal diye tanıdığı kitaplar hep haksızlık, dengesizlik dolu. O değil tartışacağım: kadın da, erkek de günahlı diyelim, öyle denmiş bir kere. Ama neden erkeğin günahı sanki belden yukarı da, kadınıniki belden aşağı? Kafa günahı, bilgi edinmek, anlamak, bilmek erkeğin günahı sayılıyor: efendice, insanca bir günah. Bu günahattan gurur duyuyoruz: binlerce yıldır İnsan-İnsanlık demiş büyük bir İ ile, övünmüş durmuşuz baş kaldırdık diye, bugün bile tek onurumuz doğaya meydan okumak, füzeleri uçurtup uzaya ulaştırmak. İki yüzyıldır Tanrı'yı yok edip İnsan-Tanrı'yı koymaya çalışıyoruz yerine. Fransız Devrimi'ni, Hegel'i, Nietzsche'yi okuyorum son zamanlarda, kafamı şişire şişire. Diyeceğim şu ki iki üç bin yıldır Batı düşüncesi bu kutsal kitaplardan kurtulmaya çalışıyor, kurtuluyor da az çok. Aslına bakarsan, insan yasakları kendi komuş, kuşkularını, korkularını kendi uydurmuş, tabularını kendi kurmuş. Kendini özgür kılmak çabasında insan. Ama bu çabasında insan diye bölünmüş çaba erkeğin çabası, kadın çok kere geride. Çünkü Batılı kadının laneti iki kat, bu yukarda sözü geçen haksızlık, dengesizlik yüzünden, iki kat yük yüklenmiş kadına, Batılı erkek Hristiyanlığın baskısından ha kurtuldu ha kurtulacak, ama kadın daha kurtulamadı, çünkü kurtulması çok daha zor.

....."

(İşte İnsan adlı kitabının "Kadın İnsan mı?" bölümünden)

27

F Ü R U Z A N

1935'de doğdu. Roman ve öykü yazarı. Okuldan ayrıldıktan sonra kısa bir süre tiyatrodaki çalıştı. İlk öyküsü 1956'da **Seçilmiş Hikayeler Dergisi**'nde yayımlandı. 1976'da DAAD burslusu olarak Almanya'ya davet edilerek bir yılı aşkın süre yaşadı. Boşanmıştır ve bir kızı vardır.

Romanları: **47'liler**, 1974, (1975 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü); **Berlin'in Nar Çiçeği**, 1988.

Öykü Kitapları: **Parasız Yatılı**, 1971 (1972 Sait Faik Öykü Ödülü); **Kuşatma**, 1973 (Ah Güzel İstanbul adlı öykü yazar tarafından senaryolaştırıldı ve 1981'de Ömer Kavur tarafından filmi çekildi); **Benim Sinemalarım**, 1974; **Gecenin Öteki Yüzü**, 1982 (1987 Yılında TV dizisi olarak çekildi); **Gül Mevsimidir**, 1985.

Deneme - Araştırma Kitapları: **Yeni Konuklar**, 1978, **Ev Sahipleri**, 1981; **Makedonya, Saraybosna ve Ötekiler: İşte Bizim Rumeli** (yayınlanacak).

Oyun: **Redife'ye Güzelleme**, 1989.

Şiir Kitabı: **Lodoslar Kenti**, 1991.

Yazarın yapıtları başta Almanca olmak üzere, Rusça, Farsça, Arapça, İngilizce, Flamanca, Fransızca vb. dillere çevrilmiştir.

Senaryolaştırdığı öyküsü **Benim Sinemalarım**'ı ressam Gülsün Karamustafa ile birlikte filme çekti. Bu film 1990 Cannes Film Festivaline seçildi. 1991'de Tahran Film Festivali'nde En İyi Film Jüri Özel Ödülü'nü aldı. 1991 Tokyo Film Festivali'nde En İyi Asya Filmleri Bölümü'ne seçildi.

"Çocukluğumda bir kız çocuk olarak insanların dünyasını öğrenmeyi sürdürürken, birden çok önemli bir gerçekle yüzyüze geldim. Beni şaşkına çeviren bu algılama öğrenilen ve öğretilen dünyanın erkekler göre biçimlendirildiği. Şöyle ya da böyle her değer "erkeğe göre" belirleniyordu. Bundan sonra başladı benim asıl yaşama serüvenim. Özgürleşmek, öz kimliğimi bulmak için beni çok zenginleştirici bir bağımsızlık dönemi başlattım kendime. Güçlüklerle karşılaştım, karşılaşıyorum fakat bunlar birinin vesayeti altında yaşamaktan daha zorlayıcı değil bence. Dünyanın yenilenmesi, bağımsızlaşması, uygarlaşması kadınların özgür bireyler olma bilincine varmasıyla elde edilebilir ancak. Çünkü yirmi birinci yüzyılı karşıladığımız bu günlerde, dünya yeniden erkek değerlerini yücelterek yapmaya niyetli görünüyor bu yeni yüzyıl anlayışını... Ne yazık..." diyor yazar.

"....."

Resim tıpkı oydu canım. Annemdi demeye utanıyorum. Bir ihtiyaç ve hırpani kadına öyle yeni yetme bir anne?... O yıllar konakta beni arayan soran olmamıştı gene de.

Yokuş bitti. Şimdi iki adım da düzde yolum var. Oğulcuğum, "Gereği ve işlemleri yapılmış" diye elindeki kağıtla geldiği günden bu yana iki yıl geçti. Hep böyle iki yıl, üç yıl, beş yıl, on yıl geçiyor, ben sayıyorum. Artık ya altmış ya altmış üç yaşındayım. Nüfus kağıdımı sonra işletti Fatin bey. Önce imam nikahı yapmıştık. Sonradan medeni lazımmış. "Hacer Servet Türkdoğan." Fatin beyin soyadı Türkdoğan'dır. Ana adı Hatçe, baba adı İbrahim, doğum yeri Erzincan. Bunları her önüme gelene okuttum. Fatin beye dayanamayıp sordum, "Hacer ismi de benim ismim mi?" diyerek. Konuşmamız üçü beşi geçmemiştir. Ben yirmi beşindeydim herhalde, ya da yirmi sekizimde. O ellisinde vardı ilk evlendiğimizde. Otuz üç yıldır evliyiz. O seksen üç yaşında şimdi. Ben varım ya altmış ya altmış üç. Bana demişlerdi ki, ya yedi ya on yaşındaydın Horhor'daki konağa getirildiğinde. "Nerden çıkardın bu nüfus tezkeresini Fatin bey?" dedimdi. Hanımefendi vermiş benim kağıdımı ona. Peki bana neden göstermemişti? O kadar sormuştum hepsine. Beni Erzincan'a mı giderim sandılardı? Beni ha? Kadın olduğumu, kızlığımı kaybettiğimi anlamayan beni. Onu da Fatin beyin demesinden anlamıştım. "Sen kız değilsin rezil. Seni bana yutturdular." İçim kıyım kıyım kıyılmıştı. Ne utanç vericiydi halim. Günahlarımın kefaretinin ödüyorum. Demek ki o acı veren şey yalnız evlenilecek erkeğe saklanmalıymış. Bense erkekle yatmanın günah olduğunu sanıyordum. Çünkü konağın en parlak gününden satıya çıkan günü gelinceye, bana kimse demedi bir şey karşısına alıp. Bir Şehime hanım, "Her koyun kendi bacağından asılacak," demişti. Bir de "Erkeğin içi geçmişi düşman başına," demişti. Ben Erzincan'a giderim diye mi korktular? Hiç olmazsa gideydim, bakaydım. Öyle bir yol, öyle bir ev, öyle bir çocuk var mıydı? Anam babam varmış ki yazdılar nüfus kağıdına. Yoksa bunlar da mı yalan? O kadar yaşlandım, o kadar şey oldu bitti ki, artık gitsem Erzincan da yerinde yoktur. Gençecik bir kadına, ihtiyaç, şişman, titreyen Servet gidip de anacığım der mi? Yakışık alır mı? Ben anası olur sararım onu. Evlat acısını bilirim derim. Güzel kara gözlerini öper, ince fidan bedenini okşarım.

Anahtarı hep zembillerin dibinde unutuyorum. Şimdi her şeyi boşaltacağım. Yanımdaki sancı artıyor. Eğilince başıma kan iniyor. Kapıyı biri sıkı itse açılacak hale gelmiş. Bu ev bir gün başımıza yıkılacak. Tahtaları tozlaşıp eriyor, kiremitleri yumuşayıp çamurlaşıyor. Sokağımızda zaten yeni, sağlam şey yoktur. Neyse buna da şükür. Taşlar oğulmamaktan karardı. Fatin bey de iyice ihtiyarladı. Genç halini bilmem ya. Donuna kaçırıyor geceleri. "Yatağımızı ayıralım," dedim "Ben sedirde uyurum." "Benden mi öğreniyorsun? Senin gibi hırpaniyi koynuma alıyorum ya!" deyip, kesti attı. Gene beraber yatıyoruz. Donları azdı. Sabun pahalı. Kirleri artmak için soda kullanmaktan ellerim şahrem şahrem yara oluyor. Bulaşık taşı çatladı. Yaptıramadık. Sular taşlığa sızıp koyulaşıyor. Yosun bağladı mutfak. Boşalmış sarnıca döndü bu ev.

(**Parasız Yatılı** adlı kitabındaki "Haraç" öyküsünden)

M E L İ S A G Ü R P İ N A R

1941'de doğdu. Şair. İlk yazısı lise yıllarında yayınlandı. 1960'da İstanbul Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümü ve İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde öğrenime başladı. Öğrencilik yıllarında bir sanat dergisinin sorumlu

yazı işleri müdürlüğünü yaptı, amatör ve profesyonel olarak, öncü tiyatro çalışmalarına katıldı, halk eğitim merkezlerinde öğretmenlik ve yönetmenlik yaptı. Dönemin bütün sanat ve edebiyat dergilerinde yazı ve şiirleri yayımlandı. 1964-1966 yılları arasında Londra'da tiyatro öğrenimine devam etti ve BBC için tiyatro eleştirilerini içeren kültür konuşmaları yaptı. Türkiye'ye dönüşünde Yeni Tiyatro Derneği'ni kurdu ve yöneticilik yaptı. Bu arada evlendi. Tiyatro, muhasebecilik, düzeltmenlik gibi çok çeşitli alanlarda çalıştı. Şiir, oyun, senaryo, öykü yazmayı da sürdürdü. Bir ara Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreterliği yapan Gürpınar, PEN Yazarlar ve Uluslararası Tiyatro Eleştirmenleri dernekleri üyesidir. Yazar çocuk edebiyatıyla da ilgileniyor. Üç çocuk annesidir.

Şiir Kitapları: **Umut Pembeleri**, 1962; **Yeni Bir Gün Şarkısı**, 1975; **Gece Yarısı Notları**, 1981; **Ara Beni Sevgilim Sözcüklerin İçinde**, 1983; **Yalnızlık Mevsimi**, 1983; **Yaz Mektupları**, 1985; **İstanbul'un Gözleri Mahmur**, 1990; **Çocukluğum ve Ölümüm**, 1992; **Her Harf Bir Melek** adlı kitabı yayınlanmak üzere-

dir.

Senaryo: **Bir İstanbul Öyküsü**, 1990 (1991 Halil Kocagöz Ödülü).

Oyun: **Yeni Zaman Eski Hayat**, 1993.

Çocuk Kitabı: **Uçup Giden Kent**, 1992.

"Yazı bir iletişim aracı olduğuna göre, yazı yazmak da, kendini başkalarına anlatabilmenin, bu en doğal gereksinimi karşılayabilmenin, denenmeğe değer yollarından biridir. İnsanın yoğunlaşan duygu ve düşüncelerini bir anlamda yazıya indirgemesi, belki de bu fazlalığın telafisidir. Paylaşmak, sesini duyurmak, rahatlattırıcıdır. Ama işin başında. Sonra bu yalın iç dökmeğe, konuları, kavramları yüceltme, bir araç olan dili mükemmelleştirme gibi çabalar eklenir. Yazı, sanatın amaçları ve değerleriyle buluşmağa başlar. Dil, bu kez hem kafaya, hem ruha seslenmeyi dener. Bu seslenişte başarılı olabilmek için, hem gerçekleri yakalamak, hem de güzeli aramak zorunda kalır. Küçük anı defterlerinden, vitrindeki kitaplara giden yol, arayışlar, sonsuz iç çatışmaları ve bir anlamda kültürel, ideolojik kavgalarla da dohudur. Yazı, tehlikesiz bir kendini anlatma oyunuyken, giderek sorumluluklar ve görevler yükler yazara. Ona evrenselleşmenin, bütün insanlığa seslenebilmenin titreşimlerini ekler.

Ve o yazar bir kadınsa, zayıf omuzları, her zaman bu yükü, bu heyecanı kaldıramayabilir. Çünkü ona tarihin önemli bir bölümünde, doğurganlık haklarını zedelememek, gelecek kuşakları güvenceye almak gerekçesiyle hep küçük işler vermişler, toplum yaşamında etkinleşmesini ve olası

başarılar kazanmasını engellemişlerdir. Kalıtsal bir güvensizlik, kadının en önemli özelliği olmuştur. Evine, eşine ve çocuğuna duyduğu sevgilerin tutsağı olması, bir erdem olarak dayatılmıştır. Bu nedenle, kadının sanatçı olabilmesi için, aşması gereken içsel ve toplumsal engeller, erkeğinkinden birkaç kat fazladır. Kabul görebilmesi, zaman içinde hep aşamalı olarak gerçekleşebilmiştir. Kadının yazdıklarına, onun iç çamaşırları gözüyle bakan, ilkel erkek toplum modelinin caydırıcılığı, dünyanın gündeminden eksildikçe, kadın yazar nitelik ve nicelik açısından yeterli bir yapıya kavuşacaktır. Ama toplumları bu yönde değiştirecek olan da, sanatçı olsun olmasın, gene kadının kendisidir" diyor.

"....."
A'yı ve bütün harfleri,
Arayıp bulmanın
Tam zamanıydı.
Madem ki bilmiyordum,
Kim ölü,
Diri hangisi.
Belki de içimizde en canlı olan,
Mor bir çalıyla
Kuma çizdiğim çizgiydi.
Çıranın dumanı,
Suyun köpüğü,
Çivitin lekesi,
Hep bir harf olmağa eğilimliydi.
Madem ki düşünceler de,
Günde yüzlerce kez
Gizlendiği ağaçta
Yer değiştiren
Kuru dal rengindeki
Serçeler gibi,
Ürküyorlardı kendi seslerinden,
Yazı belki de,
Silinemeyen bir kanat iziydi,
Göklerin belleğinden.
....."

(Basıma hazırlanan, **Her Harf Bir Melek** adlı tek ve uzun bir şiirden oluşan kitabından)

F E R Y Z A

1948'de doğdu. Öykü yazarı. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Bir süre öğretmenlik yaptı. 1981-1984 yılları arasında üniversitede araştırma görevlisi olarak çalıştı. Öyküleri Almanca, Fransızca ve Sırp-Hırvatçaya çevrildi. Evlidir, bir oğlu, bir kızı vardır.

Öykü Kitapları: **Sabah Yolcuları**, 1981 (1981 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü); **Eski Bir Balerin**, 1985 (1986 Sait Faik Öykü Ödülü); **Ürkek Kuşlar**, 1987; **Potluğu Gidermek** adlı öyküsüyle 1989 Yunus Nadi Öykü İkincilik Ödülü'nü aldı. **Kırlangıçsız Geçti Yaz**, 1990 (Balkan Yazarları Toplantısı Borski Grümen özel ödülü); **Öyküler**, 1993 (Yazarın dört öykü kitabının bir arada basımı).

Çocuk Kitapları: **Yanlışlıklar**, 1979 (Kültür Bakanlığı Oyun Ödülü); **Uçtu Uçtu Pelin Uçtu**, 1985 (Sitki Dost Çocuk Romanı Ödülü); **Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?** adlı romanı basılıdır.

"Öykülerimde yarattığım dünyalar hem beni her yanıyla saran hem de bütün boyullarıyla kucaklayabileceğimi sezinlediğim insanların dünyalarıdır. Bu dünyaları oluşturan ayrıntıları seçmede çok özen gösteririm. Bunun için bir araştırmacı titizliğiyle çalıştığım olur. Edebiyat tarihleri, tezkiireler karıştırmak ya da koşma tarzında dörtlükler döktürmek gibi. Fazla yakınlık duymadığım öykü kişilerini anlattığım öykülerde ise onları anlamaya çalışmanın yanısıra, inceden inceye alay eden, önleyemediğim yanım ortaya çıkabilir. Öykü kişilerini genellikle "an"da yakalmayı severim. Bu, elbette çok iyi seçilmiş bir andır; geçmişin tüm tortularını içinde taşıırken, küçücük bir pencereden geleceğin ışığını alır. Yazar olarak bana geri dönüşlerle ve sezdirişlerle besleyebileceğim bir hareket özgürlüğü sağlayan bu olanak bolluğunu yaratmayı seviyorum. Çoğu zaman dünyaya yazmak için geldiğimi düşünürüm; yazmanın ve yaratmanın dışındaki herşey bana anlamsız ve gereksiz görünebilir. Bu yüzden olsa gerek, herkesin anladığı anlamda "yaşama"yı unuttuğum zamanlar çoktur ve bunlara pek aldırmmam." diyor.

"....."

Çoğul bir yalnızlıktır ölüm, dedi Adam. Yaşamaksa bir kalabalık, dedi Kadın. Adam şaşı, böyle parlak bir direnme beklemiyordu. Kadın da şaşı, böyle şiirsel bir yanıtı nasıl olup da bir çırpıda söyleyivermişti. Adamın onu görmek istediği gibi görmesini sağlamak için bir daha ağzını açmamaya karar verdi hemen. Yanlış bir çıkıştan sonra, benimsenen tatlı boyun eğişlerle ileriye dönük umutlara hazırlık yapmalıydı.

Aşka dair her zaman söylenecek söz olmalı, dedi Adam suskunluğu bozmak için; ama Kadının bir önceki sözü gibi boşlukta asılı kaldı bu söz de, sürdürülemedi. Bir kadeh bir şey ister misin, dedi doğrulurken Kadın, özgür bir kadın olmanın çelişkili

H E P Ç İ L İ N G İ R L E R

yalnızlık duygusundan uzak tutmaya çalışmıştı kendini; ama özverici olmaktan ve kahrolası ahlak karabasanından da. Son üç yılın düş kırıklıklarına bir yenisinin eklenmesine meydan vermemeliydi.

Yeni bir çalışmam var, dedi Adam mutfağa. Masmavi bir tablo yapacağım; ama bütün maviliğine karşın eksiksiz bir hüznü yansıtacak. Düz insanların çekingenliğini yakıştırıp kendine, yanıtlamadı Kadın. Benim yalnızlığımı yansıtacak, dedi Adam, yalnızlığımı ve hüznümü. Kadın bu sözleri gereğinden fazla ciddiye aldığını göstermek için başını uzattı mutfaktan, gülümsedi.

Müzik sever misin, dedi Adam, kadehle birlikte Kadını da yanına çekip alırken. Evet, dedi Kadın. Alaturka da seversin sen, Saadettin Kaynak'a bayılırsın. Kafasında almaya başladığım biçim, diye düşündü Kadın. Sustu.

Ellerin ne kadar güzel, dedi Adam içkiye uzanan elini alıp öperken. Kadın, uçamayacak kadar küçük, ürkek kuşlara benzetti. Ellerini, Adamın bakımlı ellerine bıraktı. Ezberlenmiş bir söz gibi aşk hiçbir zaman basitleşmemektir, diye düşündü. Aşk, doğal olmaktan korkmamaktır, dedi aynı anda Adam. Bunu biliyor muydu? Hayır, dedi Kadın.

Hep seni sevmiştim ben, gibi saçma sözlere gerek duymadı Adam. Kadın da bunları beklemedi. Bak, dinle, dedi yalnız; Yazgı sarı bir renk gibi çoğalır/Utku kanadı kırık bir kuş gibi uçkun/Derin kor renkli bir sudur zaman/Yangınlarla çoğaldıkça sığlaşır. Ne güzel dedi Kadın. Senin için, dedi Adam, Kadının yüzüne yaydığı pempe sevincin izini sürdü.

Salona kat kat buğular seren müziği işaret edip sordu Adam: Bu tempoya ne denir? Kadın, bilmesinin uygun düşmediğini biliyordu, söylemedi. Sen gülüm, dedi Adam, sen her şeyi bilirsin. Kadın aptalca olduğunu gizleyebilmek için aptalca bir gülümseyiş oturttu dudaklarına.

Şimdi, dedi Adam. Şimdi, dedi Kadın. Sevmenin de gitmenin de şimdisi yoktu.

(**Ürkek Kuşlar** adlı kitabındaki "Aykırı Bir Öykü" den)

A F E T

1937'de doğdu. Roman ve öykü yazarı. Yazı hayatına 17 yaşındayken **Dünya** gazetesinde başladı. **Varlık, Türk Dili, Yeditepe, İstanbul, Yücel** vb. dergilerde yazıları çıktı. Çapa Eğitim Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi Felsefe ve Klasik Filoloji Bölümü'nden mezun oldu. Edebiyat öğretmenliği yaptı. Halide Edip'ten sonra Türk edebiyatında ödül alan ikinci kadın yazardır. Boşanmıştır ve bir kızı, iki oğlu vardır.

Romanları: **Eşikteki**, 1960 (1959 Törehan Ödülü); **Aşamalar**, 1977; **Sendika**, 1987; **Garip Bir Dava**, 1987; **Bir Feministin Doğruya Yakın Portresi**, 1987; **Ad Semud Medyan**, 1991.

Öykü Kitapları: **Bedriye**, 1963; **Başörtülüler**, 1965 (1965 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü); **Toprak İnsanları**, 1968; **Halk Hikayeleri**, 1972; **Çeribaşı Abdullah'la İdamlık İsmail**, 1974; **Ölü Bir Kadın Yazar**, 1983.

Çocuk Kitapları: **Annem Annem**, 1971; **Değişen Sevgiler**, 1976; **Çocuklar da Savaştı**, 1979; **Kara Daylak**, 1992; **Filiz Büyüyor**, 1992; **Yaz Göçebelere** 1992.

Yol Yazısı: **İtalya Mektupları**, 1962.

Annem Annem 1980'de, **Toprak İnsanları** 1988'de TV dizisi olarak oynandı. Bazı öyküleri radyo oyunu ya da dizi olarak radyoda yayınlandı. İtalyancadan kısa öykü çevirileri vardır.

"Bir toplumun sadece dilini inceleyerek o toplum hakkında birçok sosyolojik hatta tarihi gerçekleri tesbit edebilirsiniz. Diyelim ki bir Çinli türkolog hiç Türkiye'ye gelmeden, Türk insanıyla tanışmadan sadece dilimizi inceleyerek bizim ülke olarak en mahrem sırlarımıza bile vakıf olabilir. Arapça Frasça sözcüklerden Osmanlı geçmişimizi ve müslüman kimliğimizi, batı kökenli kelimelerden batının etkisine girip izinde yürümeye başladığımız dönemi, argo kelimelerden dilimizin bugünkü yetersizliğini ve ahlaki karmaşayı.

Kadın yazar tabiri ise Çinli türkoloğa şu ipucunu verebilir: Türkiye'de kadınlar yazı hayatına geç girmiştir, yazarlık eril bir iştir, kadın yazar sayıca ya da etkinliğiyle erkeklere göre daha azdır vb. Bu durumda ne "kadın yazar" diyenleri suçlayabiliriz ne de sadece "yazar" olarak takdim edilmek isteyen kadınları. Demek ki öyle ya da böyle sosyolojik bir gerçekle karşı karşıyayız.

Bana gelince: kadın pilot, kadın yönetmen, kadın polis gibi tabirler ayrıcalıklı bir duruma işaret etmektedir. Albay var kurmay albay var... Bizim durumumuz kurmay albay olmaktan farklı değildir. Altı çizilen ayrıcalıklı bir durum varsa demek ki güç olan bir sorumluluk, başarılması zor olan bir iş de vardır. Ben bu tip ayrıntılardan çok daha belirleyici ayrıntıların peşinden koşmayı tercih ederim. Mesela yenilikçi, değişimci, "il-

I L G I A Z

ke"leri olan, dürüst bir yazar olma gibi ayrıntılar beni daha çok meşgul ediyor" diyor.

"....."

Uğur babasının bu huyunu bilirdi. Onu uyaran bir olay, bir haber, bir konuşma oldu mu bu konuyu unutmaz, bu konu üstüne düşünce üretir dururdu. Babasının sanat konusunda ne düşündüğünü merak da ediyordu.

"Ne düşündün, anlatsana!"

Ahmet gözlüğünü çıkarıp gözlerini oğuşturdu. Okuduğu gazeteler ve dergiler gözlerini yormuştu.

"Bir devleti büyük devlet haline getiren, o devletin politikasıdır" dedi Ziya Bey.

"Doğruuuu!"

"Doğru da... Büyük devletleri büyük toplumlar hazırlıyor, peki büyük toplumları ne hazırlıyor?"

"Sen cevap olarak "sanat"ı buldun galiba?"

"Bilmiyorum...."

"Anlatsana!..."

"Gene Rus romanları..." dedi Ahmet utangaç bir gülüşle oğluna bakarak, "Kusura bakmayacaksın artık, ne yapayım en çok onları okudum, en iyi onları biliyorum..."

Uğur gülüyor ve "babamın muhabbetine doyum olmaz" diye düşünüyordu:

"Anlat hadi, anlat!..." dedi.

"Tolstoy, Dostoyevski, Gogol... Cesurca kendi açmazlarını kendileriyle tartışabilmişlerdir. Tolstoy tanrı düşüncesi ve inancıyla boğuşup durmuştur hayatı boyunca. Dostoyevski Slav bütünlüğü saplantısından kurtulamamıştır."

"Niye saplantı olsun baba?" diye Uğur sözünü kesti babasının. Ahmet çocuktaki bu dikkatten hem sevindi, hem ürktü.

"Adam içtenlikle inanıyordu bu düşünceye..."

"Evet olabilir. Peki, öyle diyelim. Gogol dindardı. Son kitabını yetersiz bulup yakacak kadar fanatikti üstelik."

"Bizde böyle bir sanatçı olsa, adamı tefe kor, çalarlar herhalde" dedi Uğur güler. "Onlar ne kadar ciddiye alıyorlar sanatçıları..."

"Ya... İşte bizde de böyle özgün sanatçılar yetişmeli. Toplumun koşulları ve alkışları dışına taşılabilecek kadar özgür kafalı ve yürekli adamlar... Neden bizim son elli yılda dinsel ve ulusçu düşüncelerimizi, çelişkilerimizi, kusur ve erdemlerimizi tartışan sanatçılar yetişmedi?"

"....."

(Ad Semud Medyan adlı kitabından)

Ü L K E Ü R

1931'de doğdu. Oyun yazarı. Ankara Kız Lisesi'nden sonra 1955 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat ve Maliye Şubesi'nden, 1959'da Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nden mezun oldu. Devlet Su İşleri Genel

Müdürlüğü'nde hesap uzmanı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde öğretim ve araştırma asistanı olarak görev yaptı. 1960-62 yıllarında Fransa'da Yüksek İdarecilik Okulu'nda okuyup, yurda döndükten sonra İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu'nda, Karayolları Genel Müdürlüğü'nde, TRT Program Etüt Planlama Dairesi'nde, Kültür Bakanlığı'nda uzmanlık ve danışmanlık görevlerinde bulundu. Halen Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünde öğretim üyesidir. Evlidir ve bir kızı, bir torunu vardır.

Oyunları: **Sacide, Yollar Tükendi, Besleme, Adem'in Kaburga Kemiği, Gün Dönerken, Bir Garip Oyun, Uzaklar Sevdalı Fidanlar, Karanlıkta İlk Işık, Dünyanın Yaşlı Çocukları, Karagöz Trafikte.**

Çocuk Oyunları: **Yarım Akıl Yapar, Dağ Denize Kavuştu, Sırça Köşk, Barış Gezegeni, Ormanın Bekçileri, Gül Emri, Sevgili Kulübemiz, En Güzel Armağan, İlkokullar için Oyunlar** (12 kısa oyun).

"Yazar olarak oyunlarımda insanın doğa ve toplumsal koşullar karşısındaki yazgılarını, sorunlarını, çatışmalarını ele almak isterim. İnsanın kendisini sorgulama, içinde bulunduğu koşulları tartışma, eleştirme, değiştirme istemi ve özlemi çoğu oyunlarımdaki kişilerin çıkmazlarıdır. Kanımca yazarın, insanın daha mutlu, daha onurlu bir yaşam ve daha hakça, daha adaletli bir toplum düzeni arayışı içinde olma sorumluluğu vardır. Bu sorumluluğu seyircilerle paylaşmak isterim.

İnsanların sığ, alışılmış, dar, olağan yaşamlarının ötesine bakmalarını, daha derin, yeni, geniş ve olağandışı bir yaşam özlemi içinde olmalarını istiyorum. Değişmek ve değiştirmenin tedirginliğini, anlamını, coşkusunu seyircilerle birlikte yaşamak istiyorum. Böylece daha az yalnız, daha çok mutlu olacağımıza inanıyorum.

Oyunlarımda baş kişiler çoğunlukla toplumun dışladığı, çaresizliğin dar kuşatmasında kalmış, yoksulluk ve yoksunluğun ezdiği kişilerdir. Bu insanların kendileri ve toplumla olan çatışmaları hep ilgimi çekmiştir. Kadımlar, gecekondulu insanı, kırsal kesim insanları, büyük kentlerin uyumsuz insanları, anlaşılamayan gençler, toplumun yabancı aydınlar... Oyunlarımda tüm bu olumsuzlukları iki kez yaşayan kadınlar daha çok öne çıkar.

Kadın olmamın kadın karakterleri derinlemesine inceleyebilmek ve kadın duyarlılığını daha kolay yakalayabilmek açısından yarar sağladığımı söyleyebilirim" diyor.

K Ö K S A L

SACİDE - Dinleyin Gülen hanım. Buluştuk. Nihayet... Bütün cesaretimi topladım. Bir kere ama... Vallahi Gülen hanım biri görecekti diye ödüm patladı. Pahalı bir yere götürdü beni. Yani para harcamasını seviyor. Öyle cimri falan değil. Ben de en pahalı yemekleri yedim. Rahmetli babaannem erkek kısmını nasıl alıştırırsan öyle gider derdi. Ağabeyim gibi kıskanç tutucu falan da değil. Yalnız denize sokmam diyor. Eh o kadcılık kıskançlık da olur. Nihayet erkek değil mi? Ben de girmeyiveririm denize.

(Sacide adlı oyunundan)

SELİM - Bir gün gelecek... Sultan'lar satılamayacak. Eski elbiseler giymeyecek. Başları dik yürüyecek Sultanlar. Yüzleri güleç okullarına gidecekler. Korkmayacaklar... Sevildiklerini bile bile yaşayacaklar.

MELİHA SELİM - Ne zaman olacak bu dediklerin?
- Çok zaman ister belki... Biz ölmüş oluruz herhalde. Bu ev yıkılmış olur o zaman.

MELİHA SELİM - Aaa... Niye yıkılsın bu ev?
- Sağlam yapı değil de ondan.

(Besleme adlı oyunundan)

GÜZİN - Dünyayı kurtarmak istiyorsunuz. Adaletten özgürlükten söz ediyorsunuz. Sömürsüz bir düzen arıyorsunuz. Dünyanın öbür ucundaki haksızlığa karşı çıkıyorsunuz ama evin içindeki sömürüyü farketmiyorsunuz bile. Yanıbaşınızdaki adaletsizliği, haksızlığı hiç mi hiç görmüyorsunuz.

ALİ AYŞE - Sevgi bile barınamaz yoksullukta....
- Doğru. Sevginin gücü ne ki? Sevgi hiçbir şeyi satın alamaz. Küçücük bir fındık tanesini bile. Yüreğini para zaptetmiş senin Ali. Sevgiyi unutmmuşsun. Bir gün de sevgi unutacak seni. Sevmediğin kişiyi sevmeye zorlayacaksın yüreğini. Yapamayacaksın. Yüreğinden sevgi silinecek. Buz tutacak yüreğin. Sevinç nedir bilmeyeceksin. Öyle pişman olacaksın ki....

(Gün Dönerken adlı oyunundan)

A Y L A K U T L U

1938'de doğdu. Roman ve öykü yazarı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'ni 1960'da bitirdi. Yirmi yıl kamu hizmetinde çalıştı. İlk yazı ve öyküleri **Özgür İnsan** dergisinde yayınlandı. 1980 yılından beri, yalnızca yazı ile

uğraşiyor.

Romanları: **Kaçış**, 1979; **Islak Güneş**, 1980; **Cadı Ağacı**, 1983; **Tutsaklar**, 1983; **Bir Göçmen Kuştı O...**, 1985 (1986 Madaralı Roman Ödülü); **Hoşçakal Umut**, 1987 (1988 Rüştü Koray Ödülü).

Öykü Kitapları: **Hüsniyusuf Güzellemesi**, 1984; **Sen de Gitme Triyandafilis**, 1990 (1991 Sait Faik Öykü Ödülü).

Çocuk Kitapları: **Merhaba Sevgi**, 1989; **Yıldız Yavrusu**, 1993.

Film öyküsü olarak da yazdığı **Babaya Çiçek Götürmek** 13. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde Film Öyküsü ödülü aldı. **Elif Çocuk Dizisi**'nde okul öncesi çocuklara çağdaş masallar yazdı. TV çocuk programlarında senaristlik, danışmanlık, yazarlık yapıyor. TV ve Türkiye Radyoları'nda haftalık sohbet köşeleri var. Çeşitli Radyo dizileri yayınlandı. Öyküleri, Arapça, İngilizce, Almanca, Flamanca ve Macarca'ya, **Merhaba Sevgi** adlı çocuk romanı Makedonca'ya çevrildi.

Niçin yazdığı sorusunu şöyle yanıtlıyor yazar: *"Bu sorunun kısa bir yanıtı var: Yüzyıllar boyunca kul olarak bırakılmış, kendini başka bir kimlikle değerlendirmesi öğretilmemiş ataerkil toplumun bireylerine "Sen insansın, hakların var... Görevlerin kadar bunları da önemsemelisin", demek istiyorum.*

Bunu özellikle kadınlara hatırlatmak istiyorum. Kulların kullarına yani. İnsana kul diye bakınca, onu araştırmak, onun üstünde düşünmek, onu geliştirmek önemsenmiyor. O yüzden bilim gibi yenilikçi sanat da bu ülkenin uzağında kalmış.

Nedeni ne olursa olsun, yüzelli yıldan beri, yüzümüzü döndüğümüz batının etkisiyle, bizim de kulluktan üst düzeye yükselmiş değerlerimiz ortaya çıktı. Birey olabilirdik. Bu şansı yakalayabilirdik. Birey olmak için uğraşmak gerekiyordu. Hem kendimizle, hem yakınımızdan başlayarak büyüyen çemberlerle bizi saran, kısıvrak kuşatan toplumla.

Bunu yaparken ülkemizin sanatçısına çok iş düşüyor. Kul görüleni anlatmak gerekiyor. Acılarını, umullarını, yılgınlıklarını, çoğu dışa vurmayan isyanlarını, hüznünü; o sonsuz, o kuşaktan kuşağa aktarılmış hüznünü... "Anlatamıyorum... Duyuyorum da nasıl deyivereceğimi bilmiyorum", ile oyalanan insanı; yapısı, duyarlılığı, kültürü, algılama ve anlatma gücü, inancı, umudu ve yaşamı farklı bireyler konumuna getirmek zorunda sayıyorum kendimi..."

"....."

Sevinçle içeri aldı onu kadın. Kapının hemen yanındaki, örtüsü dev boyda elma çiçekleriyle süslü sedire yanyana oturdular. Birbirine yarım dönmüş, ikisinin de elleri çok yakın olarak sedire dayanmıştı. Nesim'in ilk aklına az sonra birbirinin kollarına atılacak aşıklar gibi durdukları geldi. Utandı, başını eğdi iyice. Parmağını bir elma çiçeğinin yapraklarının kıyısında gezdirdi. Ağlaması ansızın başladı. Bir patlama gibi. Kentin güz yağmurları gibi. Kadın da yavaşça ona katıldı. Sürdü ağıtları.

Ayrılrken Nesim hala eğik başını kaldırmadan fısıldadı:

"Beni anlayınız, tek dostumdu."

Kadın mahçup, ama içtenlikli gülümsedi, sırtını tapışladı:

"Şimdi onun yerini ben alıyorum."

Daha sonraları da gitti kadına. İki, üç ayda bir. Yalnız yaşayan kadınların evinde anlatılmaz bir eskilik vardı. Daha doğrusu sokaktaki insanlarda bulunmayan bir güzel koku... Markaları unutulmuş kokular mı kullanıyordu onlar, yoksa evlerinde doğa eskiyip böyle bir koku mu salıyordu, bilmiyordu bunu, ama hoşlanıyordu. Bu evde sessizlik, dinginlik ve değişmezlik gibi özlediği şeyler vardı.

Kadın çocuklarını ve torunlarını anlatıyordu. Birincileri anlatırken üzgün ve öfkeli, öbürlerini anlatırken yüzü ışıklı ve umutluymdu. Nesim de öyle. Hep aynı sedire, hep yanyana oturuyorlardı. Nesim Sariye'den yakınıyordu. Kocasına hiç yakınlık göstermiyordu. Onca yıllık evlilik yok gibi davranıyor, oğullarını her zaman haklı, Nesim'i beceriksiz buluyordu. Yüzünde sabırsızlık, öfke, ayaklarında odadan kaçma telaşı vardı ve bu Nesim'i çileden çıkarıyordu.

Sözü uzattığını fark ediyor, birden susup başını öne eğiyordu. Kadın, fırsat bu fırsattır deyip çay getiriyordu. İncir pestili, turunç reçeli, koruk şerbeti sunuyordu konuğuna.

Akşam alacasının indiğini, gölgelerin karanlığa dönüştüğünü ve yitliğini gördüklerini Nesim hemen gitmek istiyordu. Kadın telaşla fırlıyor, içeri seğirtiyor, sesleniyordu:

"Bir dakika Nesim Efendi, bir dakika bekleyiniz."

Cüzdanla dönüyordu. Cüzdanı yemek masasının üstüne bırakıp çıkarken, yine her zamanki sözü söylüyordu:

"Lütfen taksidi alınız Nesim Efendi."

Hangi taksit diye sormuyordu Nesim: Bu parayı, yirmi beş yıl önce doldurduğu ve altı delinmiş gibi eve gelir gelmez çocukların karınlarına boşalan meyve sepetinin bedeli sayıyordu. Birkaç kağıt para alıp içeri sesleniyordu:

"Taksidi aldım efendim, izninizi istiyorum."

Kadın odadan çıkıp geliyor, Nesim'i geçiriyordu. Kapıyı kapadıktan sonra kalan parayı sayıyor, Nesim Efendi'nin her zamanki gibi gülünç bir miktar aldığını görüyor, sevgiyle mi, acıyla mı olduğunu çözümlenmediği bir gülüşü uzun süre yüzünde gezdiriyordu. İkisi de bu oyunu niçin sürdürdüklerini çözemiyordu.

(Sen de Gitme Triyandafilis adlı kitabındaki "Gitmeyi Bilmek" öyküsünden)

P I N A R

1943'de doğdu. Roman ve öykü yazarı. Boğaziçi Üniversitesi'nden mezun olup doktora derecesini yirminci yüzyıl tiyatrosu üzerine yazdığı tezle Paris, Sorbonne Üniversitesi'nden aldı. Bir süre Ankara Devlet Tiyatroları'nda dramaturg olarak çalıştı. 1974'den bu yana İstanbul'da yaşıyor. İlk öyküleri **Dost** dergisinde (1971-73) yayımlandı. Boşanmıştır ve bir oğlu vardır.

Romanları: **Yarın Yarın**, 1976; **Küçük Oyuncu**, 1977; **Asılacak Kadın**, 1979; **Bitmeyen Aşk**, 1986; **Bir Cinayet Romanı**, 1989; **Sonuncu Sonbahar**, 1992.

Öykü Kitapları: **Bir Deli Ağaç**, 1981; **Akışı Olmayan Sular**, 1983 (1984 Sait Faik Öykü Ödülü).

*"Dünyanın her yerinde yazarlık güç, kişiyi büyük ölçüde kendine dönük yaşamaya zorlayan, yalnızlığa iten bir uğraş. Türkiye'de yazar olmak **da-ba** da güç; çünkü burada gerek ekonomik koşullar, gerek okumayı engelleyici, yıldırıcı devlet yaklaşımları, gerek toplumun edebiyata olan genel ilgisizliği yazarı yalnızlıktan öte, çaresizliğe itebiliyor. **En** güç olan ise, muhakkak ki, Türkiye'de kadın yazar olmak. Bizimki gibi kesinlikle erkek egemen bir toplumda kadın yazarların yer edinebilmeleri, seslerini duyurabilmeleri bir mucize..."*

Ama bu mucize, ağır aksak da olsa, gerçekleşecek gibime geliyor. Umudumu kesmedim. Bu yüzden yazmayı sürdürüyorum." diyor.

BİR DELİ AĞAÇ

Her gün sabahtan-akşama pencereyi kısıynda oturuyorum. Deli ağacı seyrediyorum. Bakıyorum, bakıyorum, bakıyorum, dallarını camlara uzatışına, dört yanını saran kara duvarlardan kurtulmak için hiç durmadan boy atışına. Hay deli ağaç diyorum, yıllardır öğrenemedin.... Evet, öyle kısa süreli bir şey değil bu. Yıllar var uğraşılıyor. Bir türlü akıllandı, vazgeçmedi güneşe ulaşma çabasından. Yıllar var birlikteyiz. Kaç kış gördüm dallarının budaklarının kalemle çizilmiş andırın inceliğini, rüzgara teslim ettiğini... Ya da sessiz ve kısıpıtız akşamlarda karın ağır-laştırdığı gene de çok kalınlaştıramadığı bu çizgilerin kara duvar üstünde ak bir dantel örgüsüne dönüştüğünü. Kaç mart ayında, güneşe kanıp, soğuğu ayırmayıp tomurcuklarını erken açtığını ne kızgın acılarla izledim. Sonra, baharda çiçeklenmeyişi... Hiçbir zaman çiçeklenmeyişi. Başka ağaçlar pembe, beyaz, eflatun kahkahalar atarken onun hiçbir renge benzemeyen bir yeşil öncesiyle oylanması. Derken gencecik, yürekler acısı bir yeşilin dalları sarıvermesi, ufuktan silmesi onları. Yaz ilerledikçe yaprakların daha koyu, daha daha koyu bir yeşile yönelmeleri... Tozlanıp kararmaları... Gene de en kısacık bir yağmurdan sonra bile ışıl ışıl aydınlanmaları... Ekim ayından itibaren ağır ağır, istemeye istemeye kızarıp sararmaları... Kendilerine göre bir zamanlamayla, rüzgarı beklemeden, durup dururken birer ikişer kopmaları ağaçtan... Bahçenin tabanını kaplayan kuru yaprakları

K Ü R

kapıcı süpürüp, bir yana kümeleyip ateşe verdiğiinde yayılan koku...

.....

Diyorlar ki, deli olan sensin, ağaç değil. Ağaçlar delirmez diyorlar. Oysa ben oturuyorum oturduğum yerde. Koşuyu tutturam o. Ben gece gündüz kalkmıyorum yerimden, kıpırdamıyorum bile. Yalnızca bakıyorum. Hep bakıyorum. Soluklanan o, Çırpınan o. Rüzgarla oynayan, güneşe kollarını açan o. Arada uyukladığımda uzanıp camı tıklatan o. Deli olan o. Kötü günleri var.

Ayıştığı olmayan gecelerde, çevredeki tüm yapay ışıklar da söndüğünde koyu bir mürekkep karanlığı doldurur pencereyi dışını. O zaman ağacı seçemem. Bilirim orada olduğunu ama seçemem. O zaman bir kız görürüm. Yalnızca o zaman değil ama, başka zamanlar da gördüğüm olur. Ağaç incecik dallarına karlı da yükleyip gökyüzüne tırmanırken. Ya da tomurcuklarını her biri birer gülümseme gibi yalancı baharın soğuk güneşine açtığında... Ama en çok gecenin karanlığında... görürüm o kızı. Ona deli deseler inanırım işte. Onun da yüreğinde bir koşu vardı çünkü. Yerden kopamayacağını anlayınca dek çok çırpındı, çok yoruldu.

Sonra o, sokakta gördüğü bir adama aşık olmuştu. Hep bunu söylediler. Durdular durdular bunu söylediler. Sokakta gördüğü bir adama aşık oldu dediler. Oysa bundan olağan ne olabilirdi? Kızı hemen hemen hiç sokağa bırakmazlardı ki... Her yanı kadife perdelerle süslü o evde teyzesine ya da eniştesine ya da sevimsiz çocuklarına mı tutulacaktı? Sokağa çıkabildiği ender günlerden birinde...

Okusun diye İstanbul'a göndermişlerdi onu. Uzun uzun savaşmak zorunda kalmıştı bu hakkı elde edebilmek için. Herkesin bilebileceği, anlayabileceği bir hırslı hınçlı savaş değildi bu. Hemen hemen tümüyle sessiz sürdürülmüştü. Gene de ondan beklemedikleri bir şeydi. Çocukluğunda geçirdiği zafiyeti ileri sürmüşlerdi önce. Sonra korkaklığını, çekingenliğini, büyük kente dünyada alışamayacağını. Kızların okumasının yararsızlığından da dem vurmuşlardı, büyük kentin kötülüklerinden de....

....."

(Bir Deli Ağaç adlı kitabındaki aynı adlı öyküden)

N E Z İ H E

1925'de doğdu. Öykü ve oyun yazarı. Çocukluğunda babasının görevi nedeniyle tüm Anadolu'yu dolaştı. Bu yüzden öğrenimi değişik okullarda, düzensiz, kesintili olarak sürdü. Ancak çok okuyan, üç dil bilen, sanatın bir çok yönüyle doğrudan ilgilenen babasının yarattığı ortam, yazarın bir sanat ve kültür ortamında özgürce yetişmesini sağladı. İstanbullu bir annenin, Rumelili bir babanın çocuğu olduğu halde yazar kendisinin Anadolulu olduğunu ifade ediyor. Liseyi bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Türkoloji Bölümü'ne girdi. 1949'da ilk öyküsü **Seçilmiş Hikayeler** Dergisi'nde yayınlandı. 1956'da editör Salim Şengil ile evlendi. Bir kızı vardır.

Roman: **Korsan Çıkmazı**, 1961 (1961 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü).

Öykü Kitapları: **Bozbulanık**, 1953; **Topal Koşma**, 1956; **Menekşeli Bilinç**, 1965; **Dumanaltı**, 1979; **Bir Kara Derin Kuyu**, 1989 (1990 Sait Faik Öykü Ödülü).

Oyunları: **Sular Aydınlanıyordu**, 1969; **Sevdican**, 1984 (Almanya'da 4 yıl süreyle oynandı).

Çocuk Kitapları: **Alagün Çocukları**, 1976; **Küçük Bir Kız Tanıyorum Altı Yaşında**, 1992; **Küçük Bir Kız Tanıyorum Yedi Yaşında**, 1992 (Bu dizi Küçük Kız'ı üniversiteye dek izleyecek).

Küçük Bir Kız Tanıyorum dizisinin üçüncü kitabı ve **Bir Çocuk** adlı kitapları basılıyor.

"Yazarın tanımı, malzemesi olan dili kullanarak kendini ifade eden kişi demekse, bu durumun kadını erkeği olmaz elbette. Burada önemli olan ve dikkat edilmesi gereken durum, 'kendi' dediğimiz zaman ortaya çıkan cins meselesi. Kadın cinsi, erkek cinsi. Bu iki cins hem fizik yapıları açısından hem -ona bağımlı olarak- duyumsamak açısından yaşama farklı olarak katılıyorlar. Yazarın işi yaşadığı süreci durmadan gözlemleyerek biriktirmek, sonra onu yapıtında kullanmak. Burada da, yapılan bu gözlem ve birikim, gene aynı bakımdan farklı oluyor. İlle bir ayrım yapmak gerekirse, onu bu farklılıklarda aramak gerekiyor. Yoksa kadın yazar için de, erkek yazar için de 2+2=4 bilimsel gerçeği bilimsel gerçektir" diyor.

SEPETLİ KADIN

Tek başınayım yalnızlığında. Bunu aklımdan çıkarmamaya gayret ediyorum. Kuvvetim artıyor böyle yapınca. Bir sepetim var. Her işime yarıyor. Pazardan gelirken, domatesler kirletmişse onu, içine biraz toz sabun serpip köpürtüyorum. Sonra hortumdan fişkıttığım suyla çalkalayıp, yan duvarın üzerine, güneşe karşı koyuyorum. Kururken çıkardığı, sazlık çiçeklerinin kokusu hoşuma gidiyor. Vefalı bir sepet bu. O sazlığı hiç unutmuyor, biliyorum. Sıla onu bitiriyor.

M E R İ Ç

Kuruduktan sonra içine, koyu mavi bir deniz havlusu koyuyorum. Bu ıssız koydaki çakılların üzerine sermek için. Bir tane de açık mavi var. O da kurulanmak için. Tuzlu sudan kuruyup çatlayan derimi korusun diye, bebe yağı alıyorum. Gül kokuyor. Ben severim gül kokusunu. Aynamı, tarağımı, sonra, sigaramı, çakmağımı, içine, deniz kenarından topladığım akla hayale gelmez ıvır zıvın dolduracağım küçük naylon torbayı yerleştiriyorum. Ne kaldı? Mayomla, kitabım. Onları da koyunca, yola çıkmaya hazırlanmış oluyorum. Sepetim benim evim. Evimden uzak yaşayamadığım gibi, sepetim yanımda olmadan da hiçbir yere gidemem. Orada, burada falan denize giremem. Ben uzun uzun yüzerken kendi kendime, o, koyu mavi havlunun kenarında oturup beni bekliyor. Bu 'emektar' lacivert havluyu çok sevdiğini biliyorum. 'Sen bizlerden kaçırıyorsun' diyorlar. 'Hep kendi kendine yaşıyorsun. Oku oku...

'Motorla çıkalım. Sekiz on kişi oluruz.'

'Balık yemeğe gidelim. İçeriz hem. Bi içeriz şöyle'

'Tamam mı?'

'Yahu, hep beraber olursak eğleniriz. Biraz kalabalık olalım ki...'

'Bizimkiler bu akşam geliyorlar?'

'Onlar gelince, zaten, festival.'

'Akşam buluşuruz' deyip, yan sokaklardan birine sapıyorum. Yolun sonuna dek çıkıyorum. Yokuş beni yoruyor. Sapmadan önce, dönüp, sokağın sonundaki denize bakıyorum. Bu, iki yanında da beyaz badanalı duvar olan daracık sokak mı, deniz mi, yan bahçelerin birinden gelen kadın sesi mi güzel, karar veremiyorum. Ses, sokakta çınlıyor: Yaveeeeeeş! Yaveş dedim! Bir gülüş, bir kahkaha bekliyorum. Yok. Ben içimden bir kahkaha uydurabilirim. Bu konuda yetenekliyimdir ama her zaman başanlı olamıyorum.

Az önce de canım sıkılmadı mı!

Bu yılın mayoları konuşuldu. En güzel balığın, en lezzetli karidesin nerede yeneceği üzerinde bir anlaşmaya varılamadığı için, tartışma uzadı. Havalı giyinenler, bir bir seçildi. Yerli turistlerin dayanılmaz görgüsüzlükleri, Fransız mutfağının 'sos'ları, memleket meseleleri rastgele, birbirine karıştırılarak konuşuldu durdu.

Yeni açılan büyük yolu çabucak, oyalanmadan geçip (bu yolu hiç sevmiyorum) bizim dar, tozlu yola sapıveriyorum. Köy yolu. Olsun. Eve gelince, sepetimi yerine koyuyorum. Havluları, mayoları sudan geçirip, dama, güzel güneşin karşısına asıyorum. Sonra bahçemde oturup, bir bir çiçeklerime bakıyorum. Bazen de dönüp sepetime!

....."

(**Bir Kara Derin Kuyu** adlı kitabındaki "Sepetli Kadın" öyküsünden)

L A L E

1956'da doğdu. Şair ve deneme yazarı. Liseyi Robert Kolej'de bitirdi. Şiir bursu alarak Floransa'ya gitti. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde birer yıl elektrik ve ekonomi bölümlerine devam etti. 1977'de İngiltere'ye giderek

Manchester Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde lisans, daha sonra Essex Üniversitesi'nde Edebiyat Sosyolojisi Bölümü'nden master derecelerini aldı. 1983'te Belçikalı ressam Patrick Jacquart Claeys'la evlenerek Brüksel'e gitti. 1986'da İstanbul'a döndü. Yazın ve müzik dünyasında çalışmalarını sürdürüyor. Şiir ve yazıları: **Yeni İnsan, Yazı, Gösteri, Şiir Atı, Bürde, Mor Köpük, Defter, Oluşum, Yönelişler, Sonbahar** vb. bir çok dergide yayımlandı. Şiirlerinden bazıları bestelendi, ünlü solist ve gruplarca icra edildi, filmlerde kullanıldı.

Şiir Kitapları: **Uzak Fırtına**, 1988; **Voyicir 2**, 1990 (A. Güntan ile); **Seriler Kitabı** (düzyazı-şiir), 1991; **Kuzey Defterleri** (Şiir-roman), 1992.

Kuzeydoğu Defterleri (denemeler) ve **Yıldız/Madalyalı Masallar** (masallar) kitapları yayınlanmak üzeredir.

"Şair, seçilen değil seçen biridir. Kadınlar da seçilmeyi bekleyen zarif cins olduklarından genelde şiir alanına girmezler, çünkü orada nesneden çok özne olmak lazım. Aslında benim derdim de şiir yazmak değil, kaynaklara inmek... Mallarme'nin kullandığı anlamda evrenin yapısını ekolamak... Kadının yansıdığı evren ise elbette ayrı olacaktır" diyen şair düşüncelerini Rimbaud'dan şu alıntıyla sürdürüyor: "Kadının sonsuz köleliği kırıldığı zaman" diyor Rimbaud " ancak o zaman, kadın, tuhaf, anlaşılmaz, itici, lezzetli şeyler bulacak... O da bir şair olacak ve bilinmeyi keşfedip, **öteki** erotikmi bize anlatacak."

B E Y A Z

İz!

Beyaz bir ülkeden çıkıp gelen ikiz!

Lacivert çarşafı buzdan silüetini çizen sonsuzluk

ve giz, Yaklaş!

Beden nerede parçalandıysa kartallar oradadır. Uykunun

beyaz kum tanecikleri gibi dağıldığı bir gün şeffaf

kanatlar seni yerden kaldıracaklar.

Tuz! Buzu çözen formül, kanallar akan kar ve pus

Beden nerede parçalandıysa kanatlar oradadır.

Dev kanatların yalayıp geçtiği tuz çölleri,

kızgın havanın ve tuzun örttüğü, örtetek çizdiği figürler,

prizmatik kuşlar, bale, beyaz değme noktaları...

Kim yaşamını kurtarmaya çalıştıysa kaybedecek. Kim kaybettiyse

bulacak onu yeniden. Fezanın

lacivert bir serap gibi insanları sardığı bir gün

M Ü L D Ü R

dağınık hafif bir uykudan kalkar gibi

teyelleyeceksin kendini.

Yırtık neredeyse beyaz uyum noktaları oradadır sevgilim.

Uz! Yırtık bir göğün altında yaşıyor muyuz?

İşyerlerini saran beyaz yası

Unla kaplanan hasta yataklarını

Çocukluğun kırık kollu eğitimini düşündüğümde

Bana değdiğinde

O bilinmez elektrikte

Seni düştüğün yerden birisi kaldırdığında

Mutsuz bilincin beyaz kelebekleri savrulduğunda savrulduğunda

Şok

Elektroşok

Kim rezerve ranzada yattıysa bilir.

Parçalar neredeyse kanatlar oradadır.

Seninle geçirdiğim bütün beyaz anların toplamı bu sevgilim

Kendimi bütünlemeyi beklerken diktiğim.

İz!

İkiz bir ülkeden çıkıp gelen ikiz!

Lacivert çarşafı buzdan silüetini çizen makas

ve sis, Yaklaşma!

Tuz! Tuz ve buz! kendinden ayrılarak akan kar ve pus!

o beyaz ülkeden çıkıp giden ikizindi

ardından gelen yağmuru dinle şimdi

İkizle geçirdiğim bütün beyaz anların toplamı bu sevgilim

kendini bütünlemeyi beklerken diktiğim.

(**Voyicir 2** adlı kitabından)

Z E Y N E P

1946'da doğdu. Deneme yazarı ve gazeteci. Paris Ecole Supérieure de Journalism mezunu olan Oral ayrıca Sorbonne Üniversitesi Tiyatro Enstitüsü'ne devam etti. 1967'den bu yana gazetecilik yapıyor. **Milliyet Sanat Dergisi**'nin yazı

işleri müdürlüğünü yürüten Oral, Türkiye Tiyatro Eleştirmenleri Birliği Başkanı'dır. Aynı zamanda Uluslararası Tiyatro Eleştirmenleri Birliği İkinci Başkanı da olan yazar Yunanistan Dostluk ve Barış Derneği kurucularından olup bu derneğin genel sekreterliğini yapmıştır. Nazım Hikmet Vakfı ve Abdi İpekçi Barış Ödülü'nün de kurucularındandır ve bu son kurumun yöneticiliğini yapmıştır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin "Dizi Yazı" ödülünü 1988 ve 1989 yıllarında iki kez kazanan Oral, 1991 yılında da İnsan Hakları Derneği'nin ödülünü kazandı. Evlidir ve iki oğlu vardır.

Deneme Kitapları: **Esintiler 82**, 1983; **Konuşa Konuşa**, 1983; **Katmandu'dan Meksika'ya**, 1984; **Yaz Düşüm Yaz**, 1985; **Kadın Olmak**, 1985; **Bir Ses**, 1986; **Kara Sevda**, 1988; **Sözden Söze**, 1990; **Esintiler 80'li Yıllar**, 1990; **Tutkunun Romanı-Leyla Gencer**, 1992.

Oyun: **Adsız Oyun**, 1974.

"Siz hiç 'erkek yazar' deyişini duydunuz mu? Ben duymadım.

Yazar, kadın ya da erkek ya da her iki cinsiyeti benimsemiş olsun, tüm birikimini, tüm geçmişini, tüm kişiliğini, tüm bilgi, öğrenim ve eğitimini, tüm duyarlılığını farkında olsa da olmasa da yazısında kullanan kişidir.

Her yazar yalnızca kendisidir.

Yazar, kendinden önceki tüm yazarların ortaya koydukları eserleri, yeryüzünün kültür ve edebiyat mirasını kavramış, özümlemiş; kendini, çabasını, dünya edebiyat zincirine bir halka katılabilmek için seferber etmiş, yazmakla yaşamayı bilincinde tek kılmuş kişidir.

Yazar, kendinden sonra yaratılacak, üretilecek olanı keşfedebilmek için meraktan yarıp tutuşan, bunun kokusunu almaya çalışan, bunun heyecanını şimdiden yüreğinde duyan kişidir.

Kendime 'yazar' değil; 'yazıcı' diyorum. Bir işe yaramak için, sonsuz tad aldığım için, yazmazsam ölürüm diye yazıyorum.

Kadın olduğum için, kadın olmanın bilincinde olduğum, kadın olmaktan keyif aldığım için de 'kadın yazıcı' yım.

Sabi siz hiç 'kadın yazıcı' dendiğini duydunuz mu? Ben duymadım. Tıpkı 'erkek yazar' dendiğini duymadığım gibi..." diyor.

O R A L

SUNU

Kimi zaman haykırmak istedim: Sevincimi ya da acımı, umudumu, coşkumu, şaşkınlığımı ya da korkumu. Olmadı. Sesim, içimde boğuldu. O zaman yazmaya sarıldım.

Kimi zaman gözlerimi sınıksız yumdum, yaşananı görmemek için. Gözlerim kapalı, kavrar gibi oldum ortak duyguları, ortak sezgileri, ortak düşleri ve ortak olmayan gerçekleri. O zaman yazmaya koyuldum.

Kimi zaman gözlerim açık, gördüklerime hiçbir anlam veremedim. Sordum, aradım, araştırdım, yine sordum, yine sordum, anlamaya çalıştım. Hiçbir yanıt ya da karşılık beklemediğimden, anlayabilmek, soruları çoğaltabilmek için yazmayı seçtim.

Kimi zaman düşlerimin gerçekten daha gerçek olduğunu, kimi zaman yaşadığım gerçeklerin bir düş (ya da karabasan) olduğunu farkettim. Gerçeğin içindeki düşle, düşlerdeki gerçeği ayrı düşünemediğimden yazmaya sığındım.

Kimi zaman kendime bakum, başkalarını gördüm. Başkalarına yönelince kendimi bulur gibi oldum. Başkalarının düşleri ve gerçekleriyle kendiminkileri bir arada yoğurdum. Tümünü çoğaltmak için yazıya vurdum.

....."

(**Yaz Düşüm Yaz** adlı kitabından)

A Y S E L

1942'de doğdu. Roman ve öykü yazarı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransız Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 1969-80 yılları arasında İstanbul ve Ankara'da Eğitim Enstitülerinde ders verdi. Öğretmenlik kariyeri politik nedenlerle engellendi. 1981'den beri Almanya, İngiltere ve Hollanda'da yaşamaktadır. Alman Yazarlar Derneği ve Büyük Britanya Yazarlar Birliği üyesidir. **Yeni Adımlar** dergisinde yayımlanan bir öyküsü 1974 yılında Sabahattin Ali öykü ödülü kazandı. Kitapları Almanca, İngilizce, Hollandaca ve Yunanca'ya çevrilmiştir. 1990'dan beri Türkçe ve Almancanın yanısıra İngilizce de yazıyor. Tamamlanmış iki İngilizce romanı vardır. Evlidir.

Romanları: **Gurbet Yavrum**, 1975; **Alnında Mavi Kuşlar**, 1978 (1979 Madaralı Roman-Ödülü); **Genç Kız ve Ölüm**, 1980; **Die Preisvergabe**, 1982; **Mavi Maske**, 1988.

Öykü Kitapları: **Sessiz Bir Dayanışma**, 1976; **Soll Ich Hier Alt Werden**, 1981; **Kanal Boyu**, 1982; **Die Leiden der Anderen**, 1984; **Das Laecheln des Bewusstseins**, 1985.

Şiir: **Du Bist Willkommen**.

"Kadın edebiyatı kategorisine karşıyım. Çünkü yazarın bireysel ve şaşırtıcı olması gerektiğine, getolaşmadan kaçınması gerektiğine inanıyorum. Ama böyle bir kategorinin karşı cinsin entellektüel egemenliğine karşı bir savunmadan doğduğunu da kabul ediyorum." diyor.

"Karanlık koridorda terliklerimin çıkardığı sesle irkildim. Annem de son gecelerinde böyle dolaşıyordu. Gece, geç saatlerde, yaşadığımız o güney şehri sessizliğe gömüldükten sonra...

Adım atamıyordum. Karanlık bir boşlukta bütün varlığım ışık ve ateş zerrecikleri halinde saçılıyordu sanki. Korkunun elektriği çapmıştı beni. O geceki gibi annem karanlıkta bana bakıyordu. Durdu ve beni tanımadı: "Kim o?" kulaklarım onun fisiltisiyle uğuldadı, "Odana git." Bana doğru uzanmış parmağı bir bıçak gibi parlıyordu.

Otuzüç yıllık yolu bir anda aşıp karşıma dikilen annemden kurtulmak için gözlerimi sımsıkı kapadım. Elimi duvara dayadım, hayatın serin ve sert duvarı... O yeniden otuz üç yıllık duvarın gerisine döndü. Elektrik düğmesini arıyordum. Yıllardır içinde yaşadığım evi tanıyamıyordum. Birden açık bir kapının önünde buldum kendimi. Karşımdaki pencerede şehir bir tabloyu andırıyordu.

Işığı yakmaktan vazgeçtim. Az önce karanlıktan nasıl korktuysam şimdi de ışıktan korkuyordum. Birden bir kedinin keskin, acı miyavlayışı sessizliği yırttı. Ter içinde kalmıştım. Pencereye doğru yürüdüm. Aşağıdaki cadde lambaların aydınlığında ıpissizdi. Uzaklara baktım. Köprüye, denize, karşı kıyıya... Gecenin karanlık du-

Ö Z A K İ N

varlarına tırmanan yalnız bir böcek gibi duyuyorum kendimi. Şu anda iki kişilik yataklarında pijamaları ve gecelikleriyle uyuyan bütün karı kocalara kızıyordum. Hepsinin iki yüzlü ve bencil olduğuna inanıyordum.

Gecenin üçü... Dört saat sonra giyinip sokağa çıkmak zorundayım. Sabun ve tütün kokan insanların arasında, ayakta, taşılarda, sarsılarak... Kaba ve yorgun insanlar arasında... Müdür beni çağıracak. Toplantı tutanağını yazmamı isteyecek. Kırkiki yaşındayım. Annemden daha uzun yaşamışım.

Dokuz yaşındaydım ve gece geç saatlerde evin içine çöken neşesizliğin seslerini dinliyordum. Annemin terliklerinin çıkardığı yumuşak ve çabuk sesleri... Yatağımdan çıktım. Kapıyı açtım. Yüzyüze geldik onunla, annemin yüzü karanlıkta böyle büyüyordu demek.

Oysa annem... Sabah erkenden pencereyi açıyor çayı ateşe koyuyor, elini yüzüme değdiriyor: "Günaydın", çıkıyor odadan, babama sesleniyor, evimiz annemin hızıyla doluyor, açılan kapılar, akan su, bardaklara çarpan küçük kaşıklar, radyoda şarkılar, önlüğümü veriyor bana, ütülü gömleğini veriyor babama, babam traş olurken o beni eğitiyor; mendilim cebimde mi? kulaklarımı yıkadım mı? defterimin üstündeki etiketi değiştirdim mi? teşekkür et, cevap vermeden önce düşün, "be" deme, "lütfen" de, başını dik tut. Öğüt demetini şöyle bağlıyor: "Örnek olmalısın, öğretmen çocuğusun." Babam masaya geliyor, annemin uzattığı köpüklü kahveyi yudumluyor, annem içerde döpiyesini giyerken babam uzun, dalgın yüzüyle radyodaki şarkıyı dinliyor. Birşeylerden tedirgin oluyor babam, ya bayatlamış peynirden, ya kahvenin köpüksüz oluşundan, ya da benim ekmek kırıntılarını yere dökmemden... Babam, ben ve annem köprü'nün öteki yanındaki okulumuza gidiyoruz. Annem okul yolunda neşeli... Öğrencilerin selamlarını alıyor, rastladığı ahbablarına hatırlıyor. Babam annemin bu dışa dönüklüğünden de tedirgin oluyor. Sabah yüzüme değen elin parmakları ağırdı artık. Babamın kokusu... Sabahların hızı ve kalabalığı kaybolmuştu. "Uyuyor", dedi babam. "Biraz hasta." Masada babamın ekmek diliminin üstüne reçel süremediğini gördüm. Herşeyi taşıyor, döküyordu. Beyaz yakam buruşuyordu. Babam perdeyi açmayı bile düşünemiyordu. Herşey birden eksilmişti, güneş bile. Annem odasından çıkmıyordu. Okuldan dönerken babamı geride bırakıp koşuyordum. Kapıda sabahlıklı, sessiz kadın... Bakıyordum ona. Annem miydi? Gülümseyişim elimden kaçan bir topuç gibi benden uzaklaşıyordu. "Anne, bütün talebelerin geçmiş olsun diyor." Bana değil gökyüzüne bakıyordu. Annem sessizleştiğçe büyüyordu. Masanın üstünde ekmek kırıntıları... Gözleri tavanda birşey arıyordu. "Baksana bana" dedi babam. Bir an korkmuş gibi babama baktı: "Kırpiklerim ağrıyor" dedi. Ben tam gülecekken annemin yeniden tavana baktığını gördüm.

....."

(Genç Kız ve Ölüm adlı romanından)

T E Z E R

1943-1986 yılları arasında yaşadı. Roman ve öykü yazarı. Avusturya Lisesi'nden mezun olduktan sonra Almanca çeviriler yaptı. İlk öyküleri 1960'larda değişik dergilerde yayınlandı. Bir kızı vardır.

Romanları: **Çocukluğun Soğuk Geceleri**, 1980; **Yaşamın Ucuna Yolculuk**, 1984 (1983 Marburg Kenti Edebiyat Ödülü; önce Almanca **Auf dem Spur eines Selbsmords** adıyla yayınlandı); **Kalanlar**, 1990 (ölümünden sonra, kardeşi Sezer Duru tarafından derlendi).

Öykü Kitabı: **Eski Bahçe, Eski Sevgi**, 1978.

"Berlin, 31 Ekim 1982

Yirmi yaşım ile otuz yaşım arasında aklın bittiği yerleri ve çıldırmanın sınırlarını aradım. Çıldırmanın beni ne kadar ilgilendirdiğini biliyorum, bu yüzden onu kendi kafamda ve beynimde yaşamaya kalktım. Akıl ve çılgınlık arasındaki ufak, yıldırım hızına sahip atlayışı sözcüklerle nasıl anlatabilirim.

Beyin, düşünce kendini özgürleştiriyor, fırlıyor, bir roket gibi evrene, boşluğa, sonsuz boşluğa. Onunla birlikte gövde de. Ya da gövde kalıyor da, düşünce gövdeyi koparıp sonsuz boşluğa doğru uçmaya başlıyor. Acı veren bir şey bu. Çok acı veren. Ürküten. Hem de nasıl ürküten!

Çılgınlığı bilmeden aklın sınırları son derece can sıkıcı. Kabul edilemez. Yetersiz.

Aklın dünyası dışında başka şeyler olmalıydı. Ben çılgınlık dünyasına en derin, en uzun, en sonsuz yolculuğu yaptım. En acı veren yolculuğu. Tüm öbür acılar, akıldan çılgınlığa geçişle karşılaştırıldığında kabul edilir. Çılgınlık yoluyla kurtuluşumu ne büyük bir cesaretle tamamladım, tüm acılardan, gövdelerden, güneşlerden, ana-babalardan ve çocuklardan, güvenden ve güvensizlikten, tüm düzenlerden.

Düzen ve güven kadar ürkütücü şey yoktur. Hiçbir şey. Hiçbir korku... Aklını en acı olana, en derine, en sonsuza atmışsan korkma. Ne sessizlikten, ne dolunaydan, ne ölümlülükten, ne ölümsüzlükten, ne seslerden, ne gün doğuşundan, ne gün batışından. Sakin ol. Öylece dur. Yaşamdan geç. Kentlerden geç. Sınırları aş. Gülüşlerden geç. Anlamsız konuşmaları dinle, galerileri gez, kahvelere otur – artık hiçbir yerdesin.

Tüm raylardan git, denizin her türlü grisinin tadını çıkart. Çılgınlığın boyutları yok. Sallanan, boyutsuz bir boşluk. Orada daha yüksek, daha geniş, daha derin algılanıyor, boyut yok. Oluşumunu yaratan spermalara dek geri gidebilir düşüncen. Kendi embriyonluğunu anımsıyabilirsin, annenin karnında geçirdiğin ayları, orada kalıp gün ışığını görmek istemeyişini. Çılgınlığın evreninde yükselmeye başladığın anlar ne büyük acı verir. Gövdenin ayrıldığı anlar.

Otuz yaşım ile kırk yaşım arasında ne akıllı ne de çılgındım. Bu ikisinin ötesinde

Ö Z L Ü

kalıp olup bitene seyirci oldum ve dünyayı kavradığımı sandım. İlk kez gördüm denizlerini. İlk kez güneşin altına yattım. Gecelerinde dolaştım. Bir çocuk bile doğurdum, benim anneme yabancı olduğum gibi o da bana yabancı. Evet, dünyayı kavradığımı sandım. Politikası, toplumsal yapıları, sömürenleri, sömürülenleri ile ilgilendim. Ben ne sömüren ne de sömürülendim. Kırk yaşında başlamam ya da bitirmem gerekeni bitirdiğimi sanıyorum. Bir insan yaşamı kırk yıl da olabilir. Olmalı. Bir ölüm özlemi değil bu. Özlemlerim kalmadı. Ben aslında sürekli özlüyor ve bir özlem durumunda yaşıyorum. Bu yüzden özlemlerim yok. Yalnız bir kavrama bu. Bütünselliğin kavranması. Bitirilmişliğin. Bir yolculuğun sonu. Başlangıcı olmayan yatay bir yolculuğun sonu. Kendi yuvarlağım çevresinde dönen bir yolculuğun.

Şimdi okunmuş kitapları yeniden okuyorum. Şimdi bildik müzikleri yeniden dinliyorum. Yenmiş yemekleri yeniden yiyorum. Sevip yitirdiklerimi yeniden seviyorum. Şimdi uykusuzluğumu yeniden uyuyorum. Şimdi açlığımı yeniden acıkıyorum. Şimdi gittiğim kentlere yeniden gidiyorum. Şimdi havada uçuyor, raylarda, su yüzeylerinde yaşama ve ölüme karşı duyduğum aynı umursamazlıkla dolaşıyorum. Tartışmaları biliyorum. Duyguları. Korkuları. Sözcükleri. Her dili anlıyorum. Anlıyor ama kavrayamıyorum.

(Tarihsiz)

"Kişiliğinin yöresi mutlaka Turin'deki geniş cadde..." En sevdiğim yazar Cesare Pavese. Kendi kişiliğimin yöresi neresi? İyi öğrendiğim bir dil aldı onu benden. Çok iyi. Nedir bir dil? Bir dil bazen Berlin'in eski evlerinden birinin cephesidir, bazen iyi asfaltlanmamış bir cadde, bazen yalnız bir gecedir. Berlin'de bazen beyaz, ince bir gövde, bazen bir yazının bir cümlesidir yalnız Almancada tadına varılabilen. Bazen bir insanın sevimli yüzüdür, bazen insana nereden geldiğini soran bir yaşlıdır.

Evet nereden geliyorum? Bana yabancı olan ana-babadan. Bana yabancılaşan bir ana dilden. Beni sevindiren ve ürküten bir doğadan. Acı çektiğim, kaçmak istediğim bir ülkeden.

"Kişiliğinin yöresi mutlaka Turin'deki geniş cadde, kibar ve alçak gönüllü, ilkbaharımı ve yazımı, sessiz, suskun ve geniş, yazarlığının doğduğu yer." (C. Pavese)

Benim kişiliğimin yöresi mutlaka Anadolu'da bir kasaba. Hiç kibar değil. Bilinçsizce alçak gönüllü. Ne baharımı ne yazımı. Sessiz, durgun ama geniş değil, yalnızca can sıkıcı. "Can sıkıcı" sözcüğünü seviyorum. Birçok Anadolu kasabasını, kentini anlatmaya yetiyor ve içinde birçok duyguyu birden uyandırıyor.

(**Kalanlar** adlı kitabından)

S E N N U R

1943'de doğdu. Şair. Varlık ve Arkım yayınevlerinde redaktör olarak çalıştı. ASA Ajanstaki çalışmasından sonra **Cumhuriyet** gazetesine geçti. Şiirleri; **Sanat Dünyası**, **Yeni Ufuklar**, **Yeditepe**, **Türk Dili**, **Varlık**, **Türkiye**

Yazıları vb. dergilerde yayımlandı. Evlidir ve bir oğlu, bir kızı vardır.

Şiir Kitapları: **Gecekond**, 1964; **Yasak**, 1966; **Direnç**, 1977; **Gerçeğin Masalı**, 1979; **Afiş**, 1991.

Çocuk Şiirleri: **Sesimi Arıyorum**, 1983; **Kimlik Kartı**, 1983; **Bu Resimde Kimler Var**, 1986 (1989 Halil Kocagöz Şiir Ödülü).

Çocuk Kitapları: **Sümküklü Böceğin Masalı**, 1989; **Keloğlan ile Köse**, 1989 (Adnan Özyalçınar ile birlikte); **Hasır Ören Padişah**, 1991.

Uçuk Seçik Şiirler adlı bir antoloji yayınlayan şairin "**Teslim Olun Hanımefendiler**" adında, başlangıcından Cumhuriyetin başına kadar kadın şairler üzerine yaptığı bir çalışma bitmek üzeredir.

Sanatı, insanın kendini ifade biçimi olarak tanımlayan yazar, "*Elbet bütün 'kişisel izler' yer alıyor yapıtta. Bütünüyle belgesel olmayan bu izler yazar için ipuçları. Kadınların yazdıklarındaki ipuçları, toplumun çizdiği portreye uymadığında kıyamet kopmuyor... Hiç değilse her zaman. 'Evcil, kırılğan, sadık' vb. değilse görünen portre, değerlendiriciler için 'eksik' sayılabiliyor. Sradışı bir yapıtı da, yazarının kadın olduğu belirtilerek paranteze alınıyor. Bize düşen 'kadın' olmaktan caymadan 'yazar' kalmak*" diyor.

GENÇ KIZLAR

Onlar yelkenlilere benzer. Kaçıp gitmek telaşında saçları. (Göçebe bir çadır gibi buruşsalar da akşamları.) Denizi özlerler, kıyıya çekilmiş gövdeleri, dağbaşlarında. Bakın bunca takı kollarında, boyunlarında göçebe yükleri. Rüzgarı beklerler. Gözleri gökte: Bir doğsa ay.

Yurtsuz rüzgarlar gibi yaklaşır sevdalar. Ve çakar toprağa onları. Akşamları buruşuk göçebe çadırları dalgalanır rüzgarda: Bir doğsa ay.

S E Z E R

KADININ AKŞAM DUASI

Durmadan dağılır oda
Küflü bir ıslaklık dolaplarda
-Aşkı düşün aşkı, dayan-
Işıldayan sabun köpüğü

-Öyle yakınımda ki seçilmiyor
Yaşamının çizgileri
Saçlarıma değmeden geçiyor
Camlarda kalıyor izi

- Bir çayevinde olmalı şimdi
Şiirler okumalı akşam serinliğinde
Uzaktan uzağa toprak kokusu-
Bulaşık kalsın
Soğudu su, yağlar dondu
Çorba pişmeli

-Yüreğine akşamla çökene
Sokaklar uzaklaştırılmaz
Uyanırsın yanında yabancı biri
Aşkı kimseler kurtaramaz

Öyle yakınımda ki seçilmiyor
Yaşamının çizgileri

(**Afiş** adlı kitabından)

S E V G İ

1936-1976 yılları arasında yaşadı. Roman ve öykü yazarı. Ankara Üniversitesi Klasik Filoloji Bölümü'nden mezun oldu. Göttingen Üniversitesi'nde tiyatro ve arkeoloji okudu. TRT'de yapımcılık yapan yazar üç kez evlendi ve iki ço-

çuğu vardır.

Romanları: **Yürümek**, 1970 (1970 TRT Ödülü); **Yenişehir'de Bir Öğle Vakti**, 1973 (1974 Orhan Kemal Roman Ödülü); **Şafak**, 1975.

Öykü Kitapları: **Tutkulu Perçem**, 1962; **Tante Rosa**, 1968; **Barış Adlı Çocuk**, 1976.

Deneme Kitapları: **Yıldırım Bölge Kadınlar Koşuşu**, 1976; **Hoşgeldin Ölüm**, 1980 (Ölümünden sonra yayınlandı.)

".....

Joseph Fuchs uyandığında başı çok ağrıyordu. Atalarından kalan şarapları, mahzendeki şarapları yarılarmıştı dün gece. Ortaçağdan bu yana ailenin imal ettiği şarapları. İnsanlarla görüşmek uzun bir hayat demektir. Fuchs ailesi zamanlarını, bu çok uzun zamanlarını değerlendirmeyi öğrenmişlerdi. Şarap yaparlardı. Kilim dokurlardı. Örgü örerlerdi. Gitar çalarlardı. Şiir yazar, şarkı söylerlerdi, dört sesli. Tavuk yetiştirirlerdi. Her güz evlerini onarırlardı. Her güz pancurları boyarlar, damı aktarırlar, evlerine yeni ek duvarlar örerler, kapılar yontarlar, marangozluk yaparlar, yapıkları eşyaları cilalarlardı. Aralarında duvarlara resim yapanlar da çıkmıştı. Gözlerini göğe kaldırmış, kukuletalı başlıklar giymiş, kızıl saçlı adamların resimleri. Meyva resimleri. İsalar, Meryem Analar, haçlar, kuzular, çayırılar, çobanlar, çiçek açmış şeftali ağaçları. Aileden biri, idam edilen ihtilalcilerden birinin resmini yapmıştı arkadan. Cellat soyunu etkilemiş tek idamın resmini. İnce boyunlu, kıvrıkcık uzun saçlı bir oğlan çocuk yüzü. Mavi gözler. Kuru, inatçı, öleceğini bilen, sonu bilen gözler. Joseph Fuchs bütün gece kadehini o resme kaldırdı durdu. Ortaçağdan atalarından miras kalan bıçağı mahzene kaldırmıştı. Ortaçağdan bugüne uzanan bir damar kopmuştu. Damardan oluk oluk kan akmıştı. Bütün o ölülerin kanı. Joseph Fuchs onları unutmak için şarap içmişti. Artık özgürdü. Artık uzanan boyunları kesmek zorunda olmamak. Artık öldürmemek hakkına sahip olmak. Bu artık kızıl saçlı olmamak gibi birşeydi.

Joseph Fuchs köprüyü geçti. Surun dibinden yürüyerek kente vardı. Önüne gelene günaydın diyordu. Bir şarkı söyler gibi, tutkusunu haykırır, aşkını açığa vurur gibi. Günaydın bay postacı. Günaydın bay gazeteci. Günaydın bay polis. Günaydın bay çöpçü. Kimse selamını almıyordu. Alışırılar. Bir adamın artık öldürmemesine alışmak, öldürmesine alışmaktan belki daha zor. Belediyenin merdivenlerinden çıktı. Günaydın bay kapıcı. Günaydın bay boyacı. Bütün günaydınları merdivenlerin, hollerin gri boyası üstünde yapıştı kaldı. Kirle karışık. Odacı duvarların kirini siliyordu bezle. Fuchs'un günaydınlarını da sildi. Kirli bezi kovaya sıktı. Günaydınlar boğuldu kovada.

Fuchs birahaneye girdi. Kediler kaçıştılar. Kaçışmasalardı, vuracaktı tekmeyle. Belediyedeki memurun kışına atamadığı tekmeyle. Belediyede çalışıyordum. Orta-

S O Y S A L

çağdan bu yana ailem belediyede memurdu. Şimdi, biliyorsunuz kanun değişince, belediyede başka bir göreve atanmak istiyorum. Memur bakmamıştı yüzüne. Hep pencereden bakmıştı. Bir eliyle boynunu tutarak. Sonra, anlıyorum, demişti. Toplantıda bunlar hep görüşüldü. Fuchs düşünüyordu. Başka bir göreve, kent içinde başka bir eve. Oğullarının öbür çocuklarla futbol oynaması. Haftada iki kez pazara gitmek. Memur yüzüne bakmamıştı, bir eliyle boynunu ovarak. Saygılı konuşmuştu. Anlıyorum bunları, yazılı dilekçen komisyonunda görüşüldü. Biliyorsunuz halkın hizmetindedir belediye. Bir celladın -bağışlayın- hizmetinden halkın hoşlanmayacağını anlatmak güç de olsa anlayacağınızı umarız. Bu bakımdan size emekli maaşı bağlanmasına, surun yanındaki evde oturmakta devam etmenize... Ama evi istemiyordu, en çok evi. Kentin meydanında oturmak, parklarda oturmak, sinamalara gitmek istiyordu. Kalabalık bir iş yerinde çalışmak istiyordu. Bir gün bir geneleve gitmek.

O gün bütün gün gazetede gördüğü ilanların peşinde koştu. Kediler, kadınlar ve çocuklar; kaçtılar, kapıları çarptılar, ağladılar. Pencereler örtüldü, telefonlar cevap vermedi. Perdeler kapandı, ziller çalmadı. Fuchs meyhaneye vardığında beş yüzyıllık idamı bir günde gerçekleştirmiş gibiydi. Bira ve gulaş ısmarladı. Hancının karısı sert sert baktı. Gulaşı kediye verdim. Ve sonra başka bir şey isteyip istemediğini sormadı. Fuchs tezgahın oraya gidip boş bir bardağa bira doldurdu, içti, doldurdu içti. Hancı kadın, müşteriler bir şey demediler. Ona bakmadılar. Bitmesini, idamın bitmesini, gitmesini beklediler öyle, idam bitti sonunda. Dışarı çıktı. İrmak boyunca yürüdü. İrmak boyunca müşterileriyle sevişen orospular paralarını bile almadan kaçtılar. Müşteriler sövdüler. Gece kapılarını örttü. Ay saklandı. Onu almadı. Karanlık kapılarını kapadı Fuchs varmadan. Koşmaya başladı. Yeniden oynaması çocukların, kadınların gülümsemesi, yeniden mırlaması kedilerin, kapıların yeniden açılması, birahanelerde kilerin yeniden sarhoş olması, şarkı söylemesi, orospuların müşterilerini memnun etmesi, tek suçlunun Cellat olabilmesi için. Bu etki, bu ortaçağdan kalma, bu aşağılık ve o kadar güzel o kadar vazgeçilmez rahatlık için. Kentten kaçmaya başladı. Karanlığın çözülmesi, ayın görülmesi için, ansızın ırmağı buldu önünde. İrmak açtı kapılarını ama. Karanlık suların derinlikleri Fuchs'u içeri aldı. Orada, o çok hızlı geçen son anda Fuchs, artık öldürmemenin zor olduğunu anladı. Artık öldürmemekten vazgeçti. Ortaçağdan bu yana bildiği tek şeyi bırakmaktan. Tek suçlu olmaktan. O son anda, elinde atalarından kalma kılıç, kentın bütün memurlarının, komisyon üyelerinin, karılarının, metreslerinin, çocuklarının kafasını kesti durdu, kesti durdu.

Karanlık kapılarını açtı. Ay görüldü. Kıpkızıl akıyordu ırmak. Ay baktı ırmağa. Fuchs'un suçunun kentın kanına karıştığını gördü.

(**Barış Adlı Çocuk** adlı kitabındaki "Cellat Fuchs Kent Halkına Nasıl Karıştı?" öyküsünden)

L A T İ F E T E K İ N

1957'de doğdu. Roman yazarı. Küçük yaşta ailesiyle birlikte, doğduğu Kayseri'nin Karacefenk köyünden İstanbul'a geldi. Beşiktaş Kız Lisesi'ni bitirdi. Kısa bir süre İstanbul Telefon Başmüdürlüğü'nde çalıştı. Bir kızı, bir oğlu vardır.

Romanları: **Sevgili Arsız Ölüm**, 1983; **Berci Kristin Çöp Masalları**, 1984; **Gece Dersleri**, 1986; **Buzdan Kılıçlar**, 1989.

Senaryo: **Bir Yudum Sevgi** (1984'de Atuf Yılmaz tarafından filme alındı).

Kitapları, Almanca, İtalyanca, İngilizce ve Hollandaca'ya çevrildi.

"Kadınların erkekleri, erkeklerin kadınları düşman cins olarak benimzedikleri bir ortamda, kendi cinsimin gizli, geleneksel bilgisine maruz kalarak, erkeklerle karşı silablanmam gerektiği duygusunu edinerek büyüdüm. İki ayrı iktidar alanı vardı. Sokak ve ev. Sokakta kadınlar ne kadar yalnızlık içindeydiler. Bir yanda, erkeğin ruhunu ve gövdesini oyan gizli, karanlık bakışlar, fısıltılar, öte yanda, paradan saçılan uğursuz işaretler. Bir vakit geldi, kendimi, erkeklerin dünyasında da, kadınların dünyasında da bölünmüş hissettim. Sevdiğim kadınlar ve adamlar birbirlerine karşı gard almışlardı. Sinsice ya da açıktan açığa. Ölümcül bir savaş. Kendi iktidar alanlarını korumak için mutsuzluğa yapışmış insanların arasında, işte, dilsizdim. Bana, ne "kadın yazar" denilebilir, ne de bir başına yazar. Ama bir şey denecekse eğer, "kadın yazar" denmesini tercih ederim. Çünkü kadınların delici bakışları ve fısıltılarıyla erkekleri zayıf düşürmelerinden, erkeklerin dünyasına dağılıp iktidarlarını sarsmalarından açıkça zevk aldım" diyor.

"....."

Çöp Bakkal gözlerini karısına dikmiş soluk soluğa inliyordu. Sesi öyle sıcaktı ki rüzgarın uğultusu hıp diye kesildi. Karın içi ılındı. Su olup eridi. Çöp Bakkal üstüne yürüyen teri karısına gösterdi. İçinin ateş kestiğini söyledi. Karısından yanına gelmesini istedi. "Arkamı az dön kız," dedi. Keyfini indirmek için yalvar yakar oldu. Terini soğutmak, içinde tutuşan ateşi söndürmek için karısına bin türlü ağız etti. Parlak kağıtlara sarılı kokulu sabunlar getireceğine, kapağı dönerli aynalı kremler alacağına söz verdi. Ama Çöp Bakkal'ın karısı, sabuna, kreme kendini vermedi. Kocasının yanına yanaşıp arkasını az dönmedi. Fidan'dan aldığı dersleri kalkan etti. "Allahtan korkun yok mu senin pezevenk," dedi. Ağzını açıp gözünü yumdu. Söyüp söylendi. Söylendikçe dillendi. Yıllardır odun gibi takıp geçtiğini, keyif yüzü göstermediğini haykırıp diklendi. Çöp Bakkal, keyifin erkeğe vergi bir şey olduğuna dair yemine başlayınca bir ağıt tutturdu. Kuluncundan kalkmayan ağrısı, belindeki sızıyı, yüzünün iki de bir kireç gibi kesilmesini ömründe hiç keyif olmadığına yordu. Gözünden yaşlar akıta akıta keyif olan kadınların başlarındaki ağrıların uçtuğunu, böbrek taşlarının bile düştüğünü kocasının yüzüne vurdu. Keyif olan kadınların sırasıyla adlarını sayıp döktü. Boynunu büktü. Kocasına küstü.

Sedirin üstüne dertop olup yattı. Çöp Bakkal'ın öfkeden kanı tepesine çıktı. Fidan için yakılan türkülerden birini diline doladı. Eliyle terini sildi. Usulca göğsündeki ateşi üfledi. Ateş çıtır çıtır sıçrayıp sağına soluna yayıldı. Değdiği yeri yakıp kavurdu, sönmedi. Çöp Bakkal ateşin çitürüsüne dayanamadı. Arsızlığı ele aldı. "Arkamı az dön, kız," diye karısının yanına yanaştı. Başına dikildi. Karısı arkasını dönmeyeceğine, koynuna girmeyeceğine yemin etti. Çöp Bakkal inleyip yanına çağırırken dudaklarını sallandırdı. Omuzunu silkti. "Gelemem ben," dedi. Çöp Bakkal'ın inadına inadına gitti. Çöp Bakkal sonunda deliye döndü. Karısını saçından tutup kaldırdı. Babasının kondusuna kovdu. Kadın önce kondunun ortasında morduz gibi ayak diredi. Çöp Bakkal'ın içini yakıp kavuran ateşin alev olup iki gözünden üstüne savrulduğunu görünce kanadı düşmüş kuş gibi kondunun ortasına çömeldi. Arkasını dönmeye razı geldi. Çöp Bakkal karısının yanına yanaşıp keyfini indirdi. Terini soğuttu. Ateşini söndürdü. Ama karısının diklenmesi yüreğine oturdu. Keyfini indirdikten sonra sedirin üstüne çıkıp tünedi. Karısına, "Gelemem ben gidemem ben" türküsünü söyleyerek kondunun bir ucundan bir ucuna yüz defa gidip gelmesini emretti. Bir eksik gidip gelirse konduyu başına yıkıncaya kadar dayak atacağına yemin çekti. Türkiye girmesi için sağ eliyle işaret verdi. Kadın ağlamaklı bir sesle yalvarıp yakardı. Çöp Bakkal'ı razı edemedi. Çaresiz türkiye girdi. "Gelemem ben gidemem ben" diye nağmeli sesini yükseltti. Türkiyle kondunun bir ucundan bir ucuna gidip geldi. Çöp Bakkal'ın önünde gözlerinden yaş dökerek yürüdü. Rüzgar Çöp Bakkal'ın karısının kondunun içinde sekip durmasına güldü. Güle güle konçularının başında esti. Türkünün kıvraklığına dayanamadı. Çiçektepe'nin beyaza boyanmış sokaklarında sabaha kadar oynadı. Sabah, Çöp Bakkal'ın keyif isteyen karısına türkü söylediğini kondulara yaydı.

....."

(Berci Kristin Çöp Masalları adlı romanından)

T O M R İ S

1941'de doğdu. Kısa öykü, deneme yazarı ve çevirmen. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. İlk deneme ve kitap eleştirilerinin 1960'ların ortalarında edebiyat dergilerinde

çıkarmaya başlamasından beri eserleri yayınlanmaya devam ediyor. Yaptığı elli çevirinin ağırlıklı bölümü Anglo-Amerikan Edebiyatının en önemli yazarlarından ve eşi ünlü şair Turgut Uyar'la birlikte çevirdiği Latin klasiği Lucretius'un **De Rerum Natura** (Evrenin Yapısı) çevirisiyle Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü kazanmıştır. Öyküleri pek çok dile çevrilmiştir. Dul olan yazarın bir oğlu var.

Öykü Kitapları: **İpek ve Bakır**, 1971; **Ödeşmeler**, 1973; **Dizboyu Papatyalar**, 1975; **Yürekte Bukağı**, 1979 (1980 Sait Faik Öykü Ödülü); **Yaz Düşleri / Düş Kışları**, 1981; **Gecegezen Kızlar**, 1983; **Yaza Yolculuk**, 1985 (1986 Sait Faik Öykü Ödülü); **Sekizinci Günah**, 1990; **Otuzların Kadını**, 1992.

Günlükleri: **Gündökümü/75**, 1976; **Sesler, Yüzler, Sokaklar**, 1981; **Günlerin Tortusu**, 1985; **Yazlı Günler**, 1989.

Antoloji: **Amerikan Hikayeleri Antolojisi**, 1983.

"Bir kadın ve bir yazar olarak 'kadın yazar' ve sorunlarıyla ne denilmek istendiğini tam anlamadığımı belirtmeliyim. Söz konusu yazar kadınlara pembe diziler yazan biri mi sözelimi, yoksa kendini kadın haklarını savunmaya adanmış biri mi? Sorunları ucuz edebiyat yapmaktan mı kaynaklanıyor, hak ettiğini sandığı üne kavuşamamaktan mı? Ama bütün bunların edebiyatla ne ilgisi var? Kadın bir yazarın karşılaşacağı sorunlar sıradan bir kadının sorunlarından farklı değildir de yalnız sayıca iki katıdır herhalde. Edebiyata atıldığım günden beri cinsel ayırım gözetmeden kendi dillerinde özel bir dünya yaratmayı başarmış usta yazarları çevirmekte direndim: edebiyatta kişisel biçime üstünlük tanıdığımdan, topluma mesajlar vermenin başka alanlarda daha etkili olacağına inandığımdan.

'Sahici' edebiyatı 'sahte'den ayırmak kolay, erkek yazarlarla kadın yazarları da çoğu zaman adları bile ele veriyor zaten; sanırım üstünde asıl düşünmemiz gereken 'dişil-feminin' 'eril-maskülen' edebiyat türleri. Çünkü her iki türde de her iki cinsten yazarı bulmak olası" diyor.

ÖLEN OTELİN MÜŞTERİLERİ

İlk gelenlerimiz, yazbaşında görünürlerdi. Yıkık kilisenin yamacındaki gelincikler yeni bittiğinde, gecelerin ayazı tamtamına kırılmadan, gemi haftanın iki günü uğrarken, kıyıda, kışın getirip bıraktığı yosunlar, çerçöp, geçen yazdan kalma deniz yağı şişeleri, unutulmuş hasırlar hala dururken – kum kamyonu, Haziran'a hazırlık, temiz bir kum örtüsü serpmemiş daha kumsala. Lokantalarla kır kahvelerini kimlerin işleteceği bile belli değil, pansiyonların, otellerin fiyatları karar-

U Y A R

laştırılmamış, Belediye'nin kiraya verdiği tek göz dükkanlar açılmamış. Kıyı, yazda hazır değilken daha.

Ama bahar bitiminde bir gün, postacı, Belkıs Hanım'ın Paris'ten kendi adına, otel adresine postaladığı kitaplar ve eş dostunun ona yolladığı dergilerle çıkageldi mi, Otel, o yaz da geleceğimizi anlardı. Aramızda, yazıya ve söze dökülmemiş ama koşullarına kılıkılina uyulan bir anlaşma vardı çünkü. Dönecektik, eski odalarımızda kalacaktık, sabah kahvaltılarını "yemek salonu" dediğimiz geniş taşlıkta ayrı masalarımızda geçiştirip (kimilerimiz iki-üç zeytin, bir dilim ekmek, beş bardak çayla, kimilerimiz iki bira ve peynirle, Numan Bey, vişne sulu votka ve karidesle) en erken kalkanımızın çarşından aldığı gazetelere bir göz atacak, gidip çınarların altında birer kahve içecek, gün iyice ısındığında yine otele dönüp mayolarımızı giyecek, denize yürüyecektik. İçinde yaşadığımız bu dar alanı böylelikle genişletmeye, herkesin avucunun içi gibi bildiği bu adayı bir bağımsızlık alanına çevirmeye sessizce karar vermiştik sanki. Karşılaşırsak, şöyle bir gülümsüyor, konuşmadan yolumuza gidiyorduk.

Az yükü yolculuk etmeyi seviyorduk – en önemli ortak özelliklerimizden biri. O yüzden Naşide Hanım'la Burhan Bey, yaz başında köpekleri Karakiz'la birlikte gemiden indiklerinde, ellerinde iki ufak çanta vardı yalnız. Yazlık giysilerini, geçen Ekim'de kente dönerken otelin bir odasında bırakmışlardı.

Onlar geldiğinde daha aşçı bile olmazdı otelde ama kapı hep açıktı nasılsa, buzdolabı çalışıyordu; isterlerse, ocağı ve kapkacağı kullanabilirlerdi.

Uzunca süren bir başbaşalık dönemi yaşıyorlardı herhalde (bizler öyle düşünüyorduk), denize bakıp dipteki kara lekelerin her yıl nasıl biraz daha arttığını gözlemliyorlardı. Naşide Hanım, elinden hiç eksik etmediği kitabına dalıyordu arasıra; çoğu kere Fransızca bir anılar kitabı. Altmış yaşını aşmıştı bizlere sorarsanız, ama bir zamanlar çok güzel, çok çekici oldukları ilk bakışta anlaşılacak bütün sarışın ve mavi gözlü dilberler gibi, yarı-saydam teniyle, dudaklarında arasıra beliren o şımarık-çapkın yine de ölçülü gülümseyişiyle, görgülü, soylu bir kadından çok, yazgının bir cilvesi sonucu, o kadının roma-baharını oynamaya zorlanan yeni yetme, hevesli bir yıldız adayına benziyordu. Yoksa tam tersi mi? Yani aslında Deanna Durbin'liğe özenen bir Vivien Leigh miydi? Her neyse.

(**Yaza Yolculuk** adlı kitabındaki "Ölen Otelin Müşterileri" öyküsünden)

B U K E T

1955'de doğdu. Roman ve öykü yazarı. Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nü bitirdi. Bergen (Norveç) ve Michigan (ABD) üniversitelerinde çevre bilim alanında lisans üstü çalışmalar yaptı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Finlandiya'da Tampere Teknik Üniversitesi'nde de araştırmacı olarak görev yapan yazar üniversiteden ayrıldıktan sonra turizm ve reklam sektörlerinde çalıştı. Öyküleri 1977'den beri **Dönemeç**, **Yarın**, **Türk Dili**, **Varlık**, **Sanat Olayı**, **Cönk**, **Gösteri**, **Gergedan** ve **Argos** gibi dergilerde yayınlanıyor. 1989-92 yılları arasında **Rapsodi** dergisinde yazıları yayınlandı. Evlidir ve bir oğlu vardır.

Roman: **Balık İzlerinin Sesi**, 1992.

Öykü Kitapları: **Benim Adım Mayıs**, 1986; **Ayın En Çıplak Günü**, 1988; **Güneş Yiyen Çingene**, 1989; **Bir Siyah Saçlı Kadının Gezi Notları**, 1989; **İki Yeşil Su Samuru**, 1991; **Karayel Hüzünü**, 1993.

"Kadınlar sanat, bilim ve iş dünyasında başarı, ürün ve sayıca erkeklerle denge kurabilecek ortam ve koşullara kavuştuklarında 'kadın yazar' kavramına da gerek kalmayacaktır" diye düşünüyor.

"....."

İlk kez öpüştük.

Gerçek anlamda ilk kez dokunduk birbirimize. Bu dokunuş, daha önce bütün bildiklerimden farklıydı. Anders Grieg'e dokunuşumun tutkulu tenselliğiyle ilgisi yoktu. Biz birbirimizin yüreklerini öptük.

"Ancak yüreği öpülürse,
Öpülürse yüreği duyulur sesi
Ruhun gizli sularında
Sessizce uyuyan derinde..."

O zaman apaçık anladım ki, ilk kez aşık oluyordum. Bencilim ben! İLK'lerin güzelliğine asla doyamayan, bu yüzden sık sık bir İLK serüvenine atılmaya hazır, gözü kara bir bencilim...

Çünkü ilk'lerin lezzeti pek özeldir, özgündür ve albenileri çoktur. İlk'ler zordur, yorucudur ama heyecanlı, en önemlisi gölgesizdir. Hayaletlerden, gölgelerden hoşlanmayan, netliğe önem veren birinin ilk'lere düşkünlüğünü açıklamaya çalışmak neden?

Belki biraz **normal** insanlar gibi konuştum ama bu kadar benzeşmenin de **seçkinliğime** zarar vereceğini sanmıyorum.

Uzun ve derin öpüşmeler arasında, bir çöl susuzluğuyla içtiğimiz, bedenlerimiz değildi. Biz sanki konuşmaya susamış, birbirimizi tanıyabilmek için çılgınca sözselsel bir sevişmenin içine yuvarlanmıştık. Bu da bir sevişmedir; sözcüklerin dudaklardan akışının müziğiyle yakalanan bir cinsellik... Bunun tadı, tenin kokusu başkadır. Tercih edenler bilir.

U Z U N E R

- Kimsin sen Afife? Nasıl birisin? Neden bütün yitirdiklerimi, hatta hiçbir zaman sahip olamadıklarımı böyle capcanlı, yürekli ve pırıl pırıl taşıyorsun gözlerinin derin sularında? Ve hiç tüketmeyecek, asla yitirmeyecek gibi güvenli ve güvenilir...

Onun yitirip, benim hiç yitirmeyeceklerim mi?

- Kimdir sana adını armağan eden o kadın, o Afife Jale? Ve nasıl biriydi o serüvenci korsan kaptan?

- Afife Jale, büyükannem. Piri Reis, büyük büyükdedem...

- Bilmek, her şeyi duymak istiyorum. Onların bütün pınarlarından sana akan güzellikleri, yabanılıkları, her şeyi öğrenmenin heyecanı tutuşuyorum. Anlat, her şeyi anlat Afife...

- Anneannem hakkında her şeyi bilmiyorum. Bildiğim, cesur, asi, atılgan bir kadın olduğudur. Bir sahne sanatçısıydı... Duyarlı ve çok kırılğan...

- Duyarlı ve kırılğan?

- Hı hı...

- Nasıl bir sonu var?

- Hüzünlü, yalnız ve mutsuz...

- Duyarlı ve kırılğan...

- Evet, duyarlı ve kırılğan...

- Sonunda?

- Kısa yaşamış, kırk yaşındayken, uyuşturucu ve akıl hastanesi...

- Akıl hastanesi mi dedin?

Bakıştık ve aynı şeyi gördük. İçinde bulunduğumuz Cyrano'nun odasını aştı düşüncelerimizin titreşimleri ve bütün Fantolt'u kapladı.

- Akıl hastanesi demek!..

Dudaklarımızı sımsıkı kapatıp, yanaklarımızı şişiren kaha kahayı ağzımıza hapsettik. Kıs kıs kıs... Ama gülüşüm bir hüznün duvarına çarptı çabucak. Yoksa?..

- Ama burası bizim sonumuz olmayacak Afife, dedi beni kucaklarken Romain ve sordu,

-Peki bilmediğin ne?

- Onun devrimci, bilinçli bir öncü mü, yoksa yalnızca tepkisel, serseri ruhlu bir kadın mı olduğu?..

- Ah Afife, diye hiçbir şeyi anlamamış birine bakar gibi gülümsedi, hoşgörülle saçlarını okşadı.

- Kırılğan ve duyarlı ha?.. diye mırıldandı.

- Evet kesinlikle öyleymiş!

- Hiç aynaya bakmadın mı sen? Afife Jale'nin gerçekte nasıl birisi olduğunu orada göreceksin, aynada..

Belki de haklıydı, aynadaki suretimde kendiminkinden başka izler aradığımı ilk kez hayretle ayımsadım. Ne düşüncesizlik!

- Seni ilk gördüğümünden beri bir başka kırılğan ve duyarlı kadını çığırıştıran, o Camille Claudel bakışlarının nedeni Afife Jale değilse, kim peki?

"....."

(Balık İzlerinin Sesi adlı romanından)

62

İlkay ADALI ● Oya ADALI ● Adalet AĞAOĞLU ● Nurten AK ● Nur AKALIN ●
Fusun AKATLI ● Gülten AKIN ● Feriha AKTAN ● Alev ALATLI ● Mebrure ALEV-
OK ● Feriha ALTIOK ● Müfide Güzin ANADOL ● İnci ARAL ● Nezihe ARAZ ● Ni-
met ARZIK ● Duygu ASENSA ● Erendiz ATASÜ ● Türkan ATEŞ ● Münevver
AYAŞLI ● Lütifiye AYDIN ● Samiha AYVERDİ ● Zeynep AVCI ● Beki BAHAR ●
Lamia BALI ● Melek Melih BAYRI ● Selçuk BARAN ● Pakize BAŞARAN ● Oya
BAYDAR ● Muazzez Tahsin BERKAND ● Nermin BEZMEN ● Hatice BİLEN ●
Nevra BUCAK ● Sevim BURAK ● Ayhan BÜYÜKÜNAL ● Peride CELAL ● Adalet
CİMCOZ ● Müjgan CUNBUR ● Feride ÇİÇEKOĞLU ● Sevim ÇOKUM ● Gülten
DAYIOĞLU ● Renan DEMİRKAN ● Güzin DİNO ● Nursel DURUEL ● Yıldız
ECEVİT ● Sabahat EMİR ● İnci ENGINÜN ● Nazlı ERAY ● Leyla ERBİL ● Fusun
ERBULAK ● Bilgesu ERENUS ● Azra ERHAT ● Emine ERTEM ● Tülay FERAH ●
FURUZAN ● Nazan GÜNTÜRKÜN ● Melisa GÜRPINAR ● Güzide SABRİ ● Feyza
HEPÇİLİNGİRLER ● Yıldız İNCESU ● Zehra İPŞİROĞLU ● Şebnem İŞİGÜZEL ●
Mübeccel İZMİRLİ ● Afet İLGAZ ● Emine İŞINSU ● Nursen KARAS ● Nuşin KA-
VUKÇUOĞLU ● Serhat KEFTEL ● Aysun UĞUR-KEZER ● Ayşe KİLİMCİ ● Zerrin
KOÇ ● Güner KUBAN ● Ayla KUTLU ● Zuhul KUYAŞ ● İsmet KÜR ● Pınar KÜR
● Ülker KÖKSAL ● Nilgün MARMARA ● Muazzez MENEMENCİOĞLU ● Nermin
MENEMENCİOĞLU ● Nezihe MERİÇ ● Lale MÜLDÜR ● Kerime NADİR ● Esmâ
OCAK ● Zeynep ORAL ● Aysel ÖZAKIN ● Semra ÖZDAMAR ● Işıl ÖZGENTÜRK
● Melahat ÖZGÜ ● Günül ÖZGÜL ● Tezer ÖZLÜ ● Nazife ÖZTOK ● Perihan
PARLA ● Handan SARAÇ ● Jale SANCAK ● Mine G.SAULNIER ● Sennur SEZER ●
Fatma İrfan SERHAN ● Yaşar SEYMAN ● Mebrure SOYKUT ● Sevgi SOYSAL ● Su-
zan SÖZEN ● Mualla SÜMER ● Sevda ŞENER ● Suna TANALTAY ● Zerrin TAŞPI-
NAR ● Latife TEKİN ● Fûruzan TOPRAK ● Cavidan TÜMERKAN ● Cahit UÇUK ●
Tomris UYAR ● Buket UZUNER ● Nihal YEĞİNOBALI ● Ayşegül YÜKSEK ●